

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav speciálněpedagogických studií

Diplomová práce

Bc. Pavlína Dorňáková

NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE – ADOPTIVNÍ RODIČOVSTVÍ

Olomouc 2017

Vedoucí práce: doc. Mgr. Dita Finková, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila pouze uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 18.11.2016

.....
vlastnoruční podpis

Poděkování

Děkuji doc.Mgr. Ditě Finkové, Ph.D., za odborné vedení diplomové práce.

OBSAH

Úvod	7
TEORETICKÁ ČÁST	8
1 Rodina	9
1.1 Funkce rodiny	10
1.2 Typy rodin	11
2 Náhradní rodinná péče	12
2.1 Formy náhradní rodinné péče	12
3 Ústavní péče	15
3.1 Formy ústavní péče	15
4 Vývoj dítěte do 1 roku, psychické potřeby dítěte v jeho raném období, psychická deprivace	18
4.1 Vývoj dítěte do 1 roku	18
4.2 Psychické potřeby dítěte	20
4.3 Psychická deprivace	21
5 Adopce (osvojení) – cesta k rodičovství	23
5.1 Děti, které jsou osvojovány	23
5.2 Zprostředkování osvojení	24
5.2.1 Příprava budoucích rodičů k přijetí dítěte do rodiny	26
5.3 Převzetí dítěte	30
PRAKTICKÁ ČÁST	32
6 Cíle práce	33
6.1 Metodologie výzkumu	33
6.2 Metoda získávání dat	34
6.3 Zkoumaný soubor	35
7 Vlastní výzkum	37
8 Výsledky výzkumu	38
8.1 Jaké důvody vás přivedly k rozhodnutí stát se osvojiteli?	38
8.2 Kdo začal o možnosti osvojení hovořit jako první a kdy jste podali žádost?	38
8.3 Neuvažovali jste o jiné možnosti rodičovství, náhradní rodinné péče?	39
8.4 Jak probíhala vaše odborná příprava budoucích osvojitelů?	39

8.5	Jak hodnotíte odbornou přípravu budoucích osvojitelů?	40
8.6	Kolik jste chtěli dětí?	40
8.7	Jaké byly vaše představy o dětech, které by jste přijali?	41
8.8	Jak dlouho jste čekali na první dítě?	41
8.9	Jak dlouho jste čekali na druhé a další dítě?	42
8.10	Splnily se vaše představy o dětech?	42
8.11	Od koho, odkud jste si dítě přebírali do své péče?	43
8.12	Jak hodnotíte převzetí dítěte z kojeneckého ústavu oproti převzetí dítěte od přechodných pěstounů?	43
8.13	Budete své dítě informovat o skutečnosti, že je osvojené?	44
8.14	Jak pohlížíte zpětně na vaše rozhodnutí stát se adoptivními rodiči?	45
9	Interpretace výsledků	46
9.1	Výzkumná otázka č. 1: Jaký důvod vedl respondenty k rozhodnutí osvojit si dítě?	46
9.2	Výzkumná otázka č. 2: Jaký mají názor respondenti na proces osvojení a přípravu budoucích žadatelů?	47
9.3	Výzkumná otázka č. 3: Jaký mají postoj respondenti při rekapitulaci svého životního rozhodnutí stát se adoptivními rodiči?	49
9.4	Shrnutí výzkumných šetření	50
	Závěr	52
	Seznam použité literatury	54
	Seznam použité právní normy	56
	Seznam použitých elektronických dokumentů	57
	Seznam příloh	58

*Matka není ta, co porodila, nýbrž ta, co živila, milovala, vchovala a učila všemu dobrému.
(lidová moudrost)*

ÚVOD

Téma diplomové práce s názvem „Náhradní rodinná péče – adoptivní rodičovství“ bylo vybráno záměrně, a to z důvodu vlastního zájmu autorky o zmiňované rodičovství, je adoptivní maminka dvou dětí, ale také z důvodu oboru, který studuje „Pedagogika – sociální práce“, u kterého se předpokládá práce s lidmi v oblasti sociálních služeb ve společnosti, mj. oblasti náhradní rodinné péče. Adopce (osvojení) je jedna z forem náhradní rodinné péče o děti, které z nějakého důvodu nemohou vyrůstat ve vlastní rodině. Při osvojení přijímají manželé či jednotlivci z hlediska práva dítě za vlastní a získávají plnou rodičovskou zodpovědnost. Podle zveřejněných údajů v literatuře je každoročně v České republice osvojeno přibližně 500 dětí.

Diplomová práce má dvě hlavní části – teoretickou a praktickou. Teoretická část je zaměřena na rodinu. Úvod práce seznámí čtenáře s definicí rodiny, funkcí rodiny a typem rodin. Pokračování je pak koncipováno tak, aby poskytlo ucelený pohled na systém náhradní rodinné péče v České republice, na jednotlivé formy náhradní rodinné péče, dále formy péče ústavní, vývoj dítěte do jednoho roku a psychické potřeby dítěte v jeho raném období. Velká pozornost je věnována popisu skutečností procesu osvojení, jeho zprostředkování, přípravy žadatelů a převzetí dítěte do náhradní rodiny.

Praktická část diplomové práce má za cíl zmapovat a popsat jednotlivé kroky procesu osvojení z pohledu samotných osvojitelů. Je dán prostor k popisu skutečností, které předchází rozhodnutí k podání žádosti a sugestivnímu vyjádření zkušeností z odborné přípravy budoucích osvojitelů. Závěr výzkumného tématu je věnován zpětnému hodnocení osvojitelů být adoptivním rodičem.

Tato práce by měla být průvodcem k poznání a přiblížení problematiky náhradní rodinné péče, a to zejména v oblasti osvojení.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Rodina

Tato kapitola diplomové práce je zaměřená na rodinu, stručný popis zdravé rodiny, vysvětlení základních pojmů - definice rodiny, funkce rodiny, typy rodin.

Rodina je nejstarší lidskou společenskou institucí, která vznikla v pradávných dobách. Vznikla nejen z přirozeného pudu pohlavního, k plození a rozmnožování, ale především z potřeby ochrany svých potomků, učit je, vzdělávat a připravovat pro život, předávat základní duchovní a materiální hodnoty.

V rodinách jsou dospělí, muži a ženy, děti, chlapci a dívky. Ve zdravé rodinné výchově dítěte má nezastupitelnou roli otec i matka. U otce dítě spatřuje životní moudrost, rozhled, může obdivovat manuální dovednosti a činorodost. Otec bývá velkorysejší, zábavnější a méně úzkostlivý. Matka je v rodině jako vychovatelka, působí na dítě emocionálně, zajišťuje pocit jistoty a bezpečí. Učí základům mravním, citovým, intelektovým a pracovním.

„Zdravá rodina“ je rodinou, kde funguje soudržnost a spolupráce mezi všemi členy navzájem, jsou zde vytvořeny emočně pozitivní vztahy umožňující vzájemné poskytování opory, je používána otevřená, upřímná a srozumitelná komunikace a existuje vzájemný respekt všech členů rodiny. V těchto rodinách dochází k proměnlivé dělbě rolí, které respektují zralost i zájmy jednotlivých členů. Zdravá rodina má schopnost překonávat zátěžové situace a má oporu v širším sociálním zázemí.

http://www.mpsv.cz/files/clanky/15309/PPPDpro_nejmensi_deti.pdf [online]. [cit.15.10.2015]

Pro život dítěte jsou velmi důležití sourozenci, učí se s nimi a mezi nimi, jak se chovat a jednat. Mohou si spolu hrát, spolupracovat, pomáhat si, brát ohled jeden na druhého. Mezi sourozenci vzniká rivalita, musí si vybojovávat své místo v rodině, hádat se a přít. I tyto konflikty jsou důležitým tréninkem pro budoucí život.

Rodina bývá i vícečlenná, vícegenerační. Prarodiče plní důležitou funkci mezigeneračních vztahů mezi rodiči a dětmi, dávají možnost propojit přítomnost a minulost, vnímat tradice a osvědčené hodnoty. Děti se učí formovat postoj, který jednou budou uplatňovat ke svým rodičům.

Dobrá rodina dává každému, kdo do ní patří, pocit bezpečného zázemí. Rodina by měla znamenat základní životní jistotu (Matějček, 1994).

Definice rodiny: „Rodinou se rozumí společenství lidí, svazek dvou rovnoprávných partnerů, malá sociální skupina, která vzniká na základě svazku manželského nebo pokrevního a představuje komplex specifických vztahů mezi ženou a mužem, mezi dětmi a rodiči, rodinou a společností“.(Grecmanová a kol.,2003, s. 7).

1.1 Funkce rodiny

Současná rodina je neustále formována a ovlivňována společností, v které plní několik základních funkcí. V této podkapitole se seznámíme, které funkce to jsou a na čem jsou závislé.

Aby došlo ke kvalitnímu naplnění funkcí rodiny, je rodina závislá na společenských podmínkách a na rodinné struktuře. Záleží jaké jsou v rodině sociální vztahy, jaké je věkové složení a velikost rodiny, vzdělanost, volnočasové aktivity. Dále je rodina a její funkce ovlivnitelná kulturou, politikou, hospodářstvím, vlastním životním stylem aj.

Rodina v současných životních podmínkách plní tyto funkce:

➡ Biologicko-erotická funkce – zajišťování reprodukce lidského rodu, vytváření podmínek zdravého biologického rozvoje členů rodiny, sexuální život manželů, rozhodování o počtu dětí a jejich časovém odstupu, tělesná aktivita, zdravá výživa.

➡ Ekonomicko-zabezpečovací funkce – zabezpečování hmotných podmínek a potřeb členů rodiny, materiální zajištění dětí, společenský výrobní proces (zaměstnanost).

➡ Emocionální funkce – uspokojování potřeb citové vazby mezi členy rodiny, vytváření láskyplného prostředí, vytváření vhodných emocionálních a charakterových vlastností dětí, prožitky rodinných vztahů, včetně konfliktních, které se děti učí přirozeně řešit.

➡ Výchovná funkce – dlouhodobé, záměrné a cílevědomé působení rodiny na své členy, všestranné formování zejména dětí, v souladu s jejich individuálními potřebami a společenskými zájmy.

Funkce rodiny jsou součástí široce pojaté socializační funkce. Každé společenství má jinou, určitou a všeobecně závaznou normu socializace, vychovanosti, či citové vybavenosti, s velkou pružností a tolerancí jejich hranic (Grecmanová a kol., 2003).

1.2 Typy rodin

Tato podkapitola volně navazuje na předešlou a seznámíme se v ní s typy rodin v naší společnosti.

➔ **Vlastní rodina** – dítě je pokrevně spojeno s rodiči. Osoby jsou příbuzné v linii přímé a vztah je založený na pokrevním poutu. Matkou dítěte je žena, která dítě porodila, otcem dítěte je manžel, partner matky. Ve sporných případech jsou poměry mezi rodiči a dítětem, v určování rodičovství, upraveny zákonem.

➔ **Nevlastní rodina** – dítě není s rodiči pokrevně spřízněno. Pokud se o dítě nemohou nebo nechtějí starat jeho biologičtí rodiče, může dítě vyrůstat v rodině nevlastní, náhradní. Na základě rozhodnutí soudu dojde k zprostředkování pěstounské péče nebo osvojení, tj. přijetí cizího dítěte za vlastní, vzniká takový vztah mezi osvojitelem a osvojencem, jaký je mezi rodičem a dítětem.

➔ **Úplná rodina** – je tvořena dítětem, dětmi a dvěma rodiči. Úplná rodina nemusí vždy dobře fungovat, vždy záleží, jak rodiče plní své rodičovské funkce. V případě, že v rodině vládne atmosféra porozumění, lásky, náklonnosti a tolerance, je vytvořen předpoklad pro zdravý rozvoj osobností.

➔ **Neúplná rodina** – dítě, děti žijí alespoň s jedním rodičem. Druhý rodič chybí z různých důvodů, např. úmrtí, rozvod, svobodná matka. V neúplné rodině, kde je postrádán vzor životní mužské nebo ženské role a jsou postrádány další příčiny a činitele (pomoc prarodičů, hodnoty, materiální zajištění), dítě hůře vytváří vědomí identity vlastního já. (Musilová, 2015)

Zdravá rodina plní všechny své funkce a je pro všechny členy podporou. Pokud rodina má narušenou některou z funkcí rodiny, nezajišťuje bezpečí, útočiště a rozvoj svým členům a své problémy nedokáže vyřešit, potřebuje pomoc společnosti. Jednou z forem pomoci společnosti v dysfunkčních rodinách je institut náhradního rodičovství. Institutem náhradního rodičovství nás bude provázet další kapitola.

2 Náhradní rodinná péče

Tato kapitola diplomové práce volně navazuje na kapitolu předešlou, o rodině, tentokrát o rodině náhradní, je zaměřena na stručné vysvětlení forem náhradní rodinné péče a jiných termínů týkajících se náhradní rodinné péče.

Jsou rodiny dokonalé a skoro dokonalé, tzv. zdravé rodiny, ale také rodiny, které jsou problémové, nezajišťují bezpečí a rozvoj svým členům, rodiče neplní správně své rodičovské funkce, jsou to tzv. dysfunkční rodiny.

Pokud biologičtí rodiče nemohou (nemoc, úmrtí, závislost na drogách, kriminalita), nebo nechťejí pečovat o dítě, popřípadě se starají málo, nedostatečně, nevhodně, dítě je jim proto odebráno. Dochází i k případům, kdy děti jsou rodiči opuštěny nebo jim hrozí, že opuštěny budou. Proto potřebují včasnou, účelnou a citlivou ochranu.

Děti mají přirozené právo na rodiče, výchovu, individuální vývoj a vzdělání. Podle nového občanského zákoníku, zákon č. 89/2012 Sb., ve znění pozdějších předpisů (platného od 1.1.2014), především části druhé, která tvoří rodinné právo a zákona o sociálně-právní ochraně dětí č. 359/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů, za každé dítě zodpovídá jeho zákonný zástupce, tj. rodiče. Pokud však dítě nemá alespoň v jednom rodiči zákonného zástupce, je mu ustanoven opatrovník, který jej zastupuje. Právě proto role těch, kteří zastupují děti, jež nemohou vyrůstat ve vlastní rodině, je velice důležitým a nelehkým úkolem. Cílem by mělo být především zajistit opuštěným dětem život v prostředí, které se nejvíce rodině přibližuje, a tím je rodina adoptivní nebo pěstounská (Bueblová, 2014).

2.1 Formy náhradní rodinné péče

Prostředím, které se nejvíce rodině přibližuje, se seznámíme v této podkapitole věnované formám náhradní rodinné péče.

➡ **Svěření dítěte do péče jiné osoby než rodiče** - soud může svěřit dítě do výchovy jiné fyzické osobě než rodiče, pokud tato osoba se svěřením dítěte do své péče souhlasí. Musí být splněna podmínka záruky zdárné výchovy dítěte. Soud dává zpravidla přednost příbuznému dítěti, ale může to být i někdo jiný, kdo je dítěti blízký a dítě má k němu vytvořený citový vztah. Pečující má práva a povinnosti vymezeny soudním rozhodnutím. Soud stanoví rodičům rozsah výživného a povinnost platit výživné k rukám pečující osoby .

➔ **Osvojení (adopce)** – při osvojení přijímají manželé či jednotlivci z hlediska práva dítě za vlastní a získávají plnou rodičovskou zodpovědnost, vzniká mezi osvojitelem a osvojencem vztah jako mezi rodičem a dítětem, zároveň vzniká vztah příbuzenský k ostatním členům rodiny osvojitele. Veškerá vzájemná práva a povinnosti mezi osvojencem a jeho původní rodinou osvojením zanikají. Osvojitelé jsou ze zákona zapsáni do matriky, dítě získává příjmení nových rodičů. O osvojení rozhoduje soud. Před rozhodnutím soudu musí být dítě po dobu nejméně šesti měsíců v péči budoucího osvojitele, a to na jeho náklady. V případě, kdy je třeba souhlasu rodičů k osvojení dítěte, se podmínka trvání šesti měsíců osobní péče před osvojením počítá vždy až po uplynutí tří měsíců ode dne udělení souhlasu k osvojení. Osvojit lze v současnosti i zletilého, a to v případě, není-li to v rozporu s dobrými mravy.

Mezinárodní osvojení (osvojení dětí do ciziny a z ciziny) – tato forma náhradní rodinné péče je možným řešením v případě, že se pro dítě nedaří najít náhradní rodinu v zemi původu.

➔ **Pěstounská péče** – je státem podporovaná forma náhradní rodinné péče, která by měla pomocí dávek pěstounské péče zajišťovat hmotné zabezpečení dítěte a poskytovat odměnu pěstounům, se zohledněním náročnosti poskytované péče. Dítě je svěřeno do péče fyzické osobě nebo do společné péče manželů. Pěstounská péče vzniká nebo zaniká rozhodnutím soudu. Pěstoun má právo zastupovat dítě a spravovat jeho záležitosti jen v běžných věcech. K výkonu mimořádných záležitostí musí požádat o souhlas zákonného zástupce dítěte, případně soud. Pěstoun je povinen podporovat styk dítěte s jeho původní rodinou a osobami mu blízkými. Pěstounská péče zaniká dosažením zletilosti dítěte.

Pěstounská péče na přechodnou dobu – pěstounem na přechodnou dobu je osoba zařazená v evidenci žadatelů o zprostředkování náhradní rodinné péče na přechodnou dobu, vedené krajským úřadem. Proces odborného posouzení do evidence je podobný jako u osvojení a klasické pěstounské péče, příprava je ovšem rozšířena o téma přechodnosti této péče a nároky s tím spojené, především z hlediska krátkodobosti takové péče a péče o dítě krátce po narození. Také je posuzována schopnost pečovat o děti vyžadující speciální péči a schopnost spolupráce s rodiči těchto dětí. Soud může nařídít svěřeni dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu předběžným opatřením. Pěstoun pečuje o dítě a vychovává ho, dítě zastupuje jen v běžných záležitostech. Dítě není v ústavu a má možnost vyrůstat v rodinném prostředí.

➔ **Poručenství** – soud ustanoví poručníka v případě, že rodiče zemřeli; byli zbaveni rodičovské zodpovědnosti; byl pozastaven výkon jejich rodičovské zodpovědnosti; nemají způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu. Poručník vystupuje v roli zákonného zástupce dítěte, jeho povinností je dítě vychovávat, zastupovat a spravovat jeho majetek. Poručník může, ale nemusí o dítě osobně pečovat. Pokud o dítě osobně pečuje má nárok na dávky pěstounské péče, nevzniká mu k dítěti vyživovací povinnost.

➔ **Další forma pomoci tzn. hostitelská péče** – dítěti žijící v ústavní péči, může ředitel ústavu povolit dočasný (víkendový, prázdninový) pobyt mimo ústavní zařízení i u jiných fyzických osob než rodiny. Před vydáním souhlasu k pobytu v „hostitelské rodině“, zkoumá úřad rodinné a sociální prostředí, v němž dítě bude pobývat, a také odborné posouzení osob, které o poskytování hostitelské péče žádají. Pokud je dítě umístěno v ústavním zařízení na žádost rodičů, nelze tuto formu pomoci povolit bez jejich písemného souhlasu. (Bueblová a kol, 2014).

➔ **Opatrovník** – opatrovnictví není institut náhradní rodinné péče. Opatrovník je ustanoven soudem v případech střetu zájmů zákonných zástupců a dítěte, dále v případech ohrožení majetkových zájmů dítěte, omezení rodičovské zodpovědnosti, řízení o osvojení. Rozsah práv a povinností opatrovníka vymezí soud, opatrovníkem může být orgán sociálně-právní ochrany dětí (§ 794 - § 970 občanského zákoníku, 2014).

Jsou-li oprávněné a podložené důvody, pro které rodiče dítěte nemohou výchovu zabezpečit, může soud jako nezbytné opatření také nařídit ústavní výchovu. Učiní tak tehdy, kdy dříve učiněná opatření nevedla k nápravě. Soud přitom vždy zvažuje, zda není na místě dát přednost svěřením dítěte do péče fyzické osoby (§ 971 občanského zákoníku, 2014). Touto citací je uzavřena podkapitola forem náhradní rodinné péče, kde dítě bylo svěřeno do péče fyzické osoby, a dále se budeme věnovat systému péče a výchovy v ústavním zařízení.

3 Ústavní péče

V této kapitole diplomové práce bude stručně popsán systém a formy ústavní péče.

Náhradní rodinná péče má přednost před ústavní výchovou. Ústavní péče je stanovena až jako poslední možnost zajištění výchovy dítěte a je časově omezena nejdéle po dobu tří let a pokud důvody nařízení trvají, může se pobyt opakovaně prodlužovat. Ústavní výchova je takové výchovné opatření, které soud nařídí, jestliže je výchova dítěte vážně ohrožena nebo vážně narušena a jiná výchovná opatření nevedla k nápravě, nebo z jiných důvodů nemohou rodiče výchovu zabezpečit. Před samotným nařízením soud zkoumá, zda výchovu nelze zajistit náhradní rodinnou péčí nebo rodinnou péčí v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (§ 971 - § 975 občanského zákoníku, 2014).

Přesto, že je otázka ústavní výchovy v současné době velmi diskutovaným tématem, tak má v každém sociálním systému své nezastupitelné místo. Její podíl však rapidně klesá, a to především z opakovaně prokázaného negativního vlivu na vývoj dítěte a zvláště pak jeho zdravotní, psychologickou, ale i sociální prognózu. Zejména v raném věku dítěte (0-3 roky) může mít umístění do ústavní výchovy pro dítě nevratné následky v podobě narušení všech oblastí vývoje dítěte.

Ústavní péče je oproti situacím v selhávajících rodinách pro dítě často výrazným zlepšením, ale je schopna uspokojit pouze biologické a zdravotní potřeby dítěte. http://www.mpsv.cz/files/clanky/15309/PPPDpro_nejmensi_deti.pdf [online]. [cit.20.10.2015]

3.1 Formy ústavní péče

V diplomové práci bylo již zmíněno, že náhradní výchova je uskutečňována formou náhradní rodinné péče a ústavní péčí. V této podkapitole jsou stručně popsány formy ústavní péče.

Kojenecký ústav a dětský domov pro děti do 3 let věku – zdravotnická zařízení léčebně preventivní péče v resortu Ministerstva zdravotnictví pečující o děti ve věku do 3 let.

Diagnostický ústav – provádí komplexní vyšetření vč. zdravotního stavu dětí a podle volné kapacity jednotlivých zařízení umísťuje děti do dětských domovů, dětských domovů se školou nebo výchovných ústavů, po dobu 8 týdnů. Ústavy jsou členěny podle pohlaví nebo podle věku dítěte.

Dětský domov – do dětského domova se umísťují děti ve věku od 3 do 18 let, nebo do ukončení přípravy na povolání nejvýše do 26 let. Umísťují se zde i nezletilé matky spolu s jejich dětmi. Je zajištěna péče o děti s nařízenou ústavní výchovou bez závažných poruch chování a děti se vzdělávají ve školách, které jsou součástí dětského domova.

Dětský domov se školou – pro děti zpravidla od 6 let do ukončení povinné školní docházky. Zajišťuje péči o děti s nařízenou ústavní výchovou se závažnými poruchami chování a mající nařízenou ochrannou výchovu. Děti se vzdělávají ve škole, která je součástí zařízení.

Výchovný ústav – pečuje o děti starší 15 let se závažnými poruchami chování, u nichž byla nařízena ústavní výchova nebo uložena ochranná výchova. Může zde být umístěno i dítě mladší 12 let, pokud má uloženou ochrannou výchovu a jeho chování jeví tak závažné poruchy, že nemůže být umístěno v dětském domově se školou. Výchovné ústavy se zřizují odděleně pro děti s nařízenou ústavní výchovou a uloženou ochrannou výchovou.

Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc – Dětská centra a Klokánky Fondu ohrožených dětí – poskytují možnost rychlého umístění dětí v případě krize, jinak ale fungují spíše jako alternativní síť malých rodinných dětských domovů.

Orgány sociálně právní ochrany dětí – jsou Magistrát hl. města Prahy, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Úřad pro mezinárodně právní ochranu dětí, krajské úřady, obecní úřady s rozšířenou působností, obecní úřady, dále obce v samostatné působnosti, kraje v samostatné působnosti, komise pro sociálně-právní ochranu dětí a další právnické a fyzické osoby, pověřeny výkonem sociálně-právní ochrany. Sociálně-právní ochrana dětí je zejména ochrana práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu, ochrana oprávněných zájmů dítěte, ochrana jeho jmění a působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny.

<http://www.adopce.com/app/templates/adopce/brozura2014.pdf> [online]. [cit.16.10.2015]

Děti, které strávily měsíce a roky života v ústavní péči, navzdory dobrému zdravotnímu stavu, selhávají později ve škole, zaměstnání, partnerském životě. Zvláště pro děti novorozené je důležité, aby své první dny a měsíce svého života netrávily v ústavní péči, ale aby mohly prožívat vztah k jedné osobě. Pokud děti prožívají nevyhraněné, neosobní vztahy v ústavním prostředí, poruchy ve vývoji jsou již nenapravitelné. Nedostatečné uspokojení základních duševních, zvláště pak sociálních, citových a sensorických potřeb, nazýváme psychickou deprivací. V následující kapitole bude pojem psychické deprivace a potřeby dítěte v jeho raném období popsán.

4 Vývoj dítěte do 1 roku, psychické potřeby dítěte v jeho raném období, psychická deprivace

Kapitola pojednává o potřebách těch nejmenších a nejzranitelnějších dětí, které neměly to štěstí, aby se narodily jako plánované, chtěné, milované. Je stručně popsán vývoj dítěte do věku 1 roku a neblahé důsledky pokud potřeby, ať už biologické nebo psychické, nejsou plně a kvalitně uspokojovány a dochází k psychické deprivaci. U dětí nejen v ústavní péči, ale bohužel i u dětí, které jsou v péči své vlastní rodiny.

Prostředí, ve kterém dítě vyrůstá, kde ho vychovávají a pečují, má po narození rozhodující vliv. V oblasti nejdůležitějších tělesných, mentálních a sociálních funkcí, existují období, která jsou zvláště citlivá. Tato období jsou tak citlivá, že důležité procesy se již stejným způsobem později nemohou uskutečnit.

Každé dítě po narození má své potřeby, které musíme kvalitně uspokojovat, ať už jsou to potřeby biologické (kojení, přebalování, spaní, hygiena aj.) nebo potřeby psychické.

Rozhodujícími potřebami dítěte v období raného vývoje jsou ovšem potřeby v oblasti kognitivního, socioemočního a obecně psychického vývoje. Dítě, zejména v prvním roce života, potřebuje individuální a intenzivní kontakt s dospělým. Nejdůležitější základnou v životě dětí je pak zažití vztahů s osobami, se kterými jsou si primárně blízké, vztahů, které vedou k pocitu kontinuity a stability. Pouze uspokojivé plnění těchto potřeb rozhoduje o následné kvalitě a prognóze budoucího života.

http://www.mpsv.cz/files/clanky/14812/VP_nahled.pdf [online]. [cit.01.09.2016]

4.1 Vývoj dítěte do 1 roku

Popis vývoje dítěte od narození do věku 1 roku v této podkapitole je uveden pro ucelenou představu výše popsané tematiky a daných rozdílů v psychickém vývoji zdravě narozeného dítěte a dítěte zdravě narozeného, ale nechtěného, nemilovaného, odloženého.

Vývoj dítěte v tomto období probíhá ve čtyřech rovinách. První oblast somatického (tělesného) vývoje, druhou oblastí je vývoj motorický (pohybový, vztahující se k pohybu), třetí oblastí vývoje je kognitivní (poznávací význam) stimulace, poslední, čtvrtou oblastí je socioemoční vývoj (vztahy a emoce). Všechny oblasti vývoje jsou spolu úzce spjaty.

1. Somatický vývoj: dochází k rapidnímu růstu dítěte, dokončuje se vývoj některých orgánů. Zdárný somatický vývoj je podmíněn kvalitní výživou a životními podmínkami a také dostatečnou stimulací ve všech souvisejících oblastech. Například nedostatečná motorická stimulace může vést k obtížím v růstu, nedostatečná stimulace kognitivní může mít vliv na vývoj některých mozkových struktur. Somatický vývoj zahrnuje i vývoj imunity, jejíž stimulaci může zajistit pouze a výhradně intenzivní a dlouhodobý kontakt s dospělým jedincem. Děti, které prošly ústavní péčí v raném období života, vykazují změny imunity ve smyslu vyššího výskytu alergií, vyšší nemocnosti apod.

2. Motorický vývoj: je velice úzce spjat se všemi ostatními oblastmi vývoje. Zdárný vývoj motoriky je rozhodující nejen pro správný somatický vývoj, ale v prvních fázích života představuje i základ pro rozvoj kognitivních schopností, tedy inteligence. První rok života dítěte je označován jako období senzomotorické inteligence, kdy poznávání okolního světa dítě realizuje především prostřednictvím motorických činností. Ty musí být v dostatečné kvalitě, která je zcela bez výhrady podmíněna individuální a intenzivní péčí a podporou dospělého jedince. Nedostatečný motorický vývoj dítěte jednoznačně vede k následnému negativnímu ovlivnění vývoje kognitivních funkcí.

3. Kognitivní vývoj: tento je podmíněn zdárným vývojem ve všech oblastech výše popisovaných. Kvalitní vývoj rozumových schopností předurčuje vyšší intelektových funkcí dítěte v dospělosti. Kognitivní vývoj vyžaduje systematickou a individuální stimulaci v oblasti všech smyslů, motoriky a sociálního kontaktu. Absence jakékoliv složky může vést k zásadním následkům v budoucnu dítěte. Tyto vývojové potřeby může opět plnit pouze dospělý v individuálním kontaktu.

4. Socioemoční vývoj: nejméně viditelná oblast, ale s největším dopadem na všechny ostatní oblasti vývoje. Zkušenost s blízkým sociálním vztahem, který vytváří pozitivní emoce a vede ke vzájemnému uspokojení je zcela zásadní pro normální vývoj dítěte v oblasti emotivity, sociálních vztahů, inteligence, ale také v oblasti vývoje tělesného. Děti bez individuálního, vřelého a blízkého vztahu s dospělou osobou vykazují v životě vyšší výskyt obtíží v sociálních kontaktech, nižší intelektový výkon, vyšší výskyt duševních onemocnění.

http://www.mpsv.cz/files/clanky/15309/PPPDpro_nejmensi_deti.pdf [online]. [cit.29.10.2015]

Vývoj dítěte do 1 roku je úzce spjatý ve všech čtyřech oblastech vývoje. Zvláště oblast socioemočního vývoje, jak bylo výše zmíněno, je nejméně viditelná oblast rozvoje citů, emocí, inteligence, tady musí dojít k správnému, zdravému uspokojování psychických potřeb dítěte.

4.2 Psychické potřeby dítěte

Aby se dítě mohlo vyvíjet ve zdravou osobnost, musí být v náležitě míře uspokojeny čtyři oblasti vývoje (viz podkapitola výše) a psychické vývojové potřeby. Jak jsou tyto potřeby rozděleny popisuje diplomová práce v této části.

V rodinném životě jsou přirozeným způsobem uspokojovány základní psychické potřeby dítěte, mluvíme o základních duševních potřebách a věda jich rozpoznala celkem pět.

První potřebou je potřeba stimulace - náležitého přísunu podnětů zvenčí, přívod podnětů v dostatečném množství, kvalitě a proměnlivosti. Aby se centrální nervový systém dítěte mohl naladit na patřičný výkon, musí být dostatečně zásobován podněty z okolí. Ty mu zprostředkují jeho smysly a ono je od prvních dnů života uzpůsobeno k tomu, aby je přijímalo a zpracovávalo. Povídáme si s dítětem, mazlíme se s ním, děláme mu zábavu a legraci, hrajeme si s ním a dovádíme.

Druhou potřebou je potřeba smysluplného světa (umožňuje učení, nabývání zkušeností, přizpůsobení se, osvojování postupů a strategií). Aby se z podnětů staly poznatky a zkušenosti, musí být v podnětech nějaký smysl a řád. Když se dítě od vychovatelů učí opakovat pá-pá, tik-tak, paci-paci, je z toho radost oboustranná a s radostí je dítě povzbuzováno, aby to opakovalo, napomáhá se tím tzv. smyslu do dění světa. Dítě se učí pro radost. Tak se bude učit chodit na hrníček, čistit si zuby, mýt si ruce.

Potřeba životní jistoty (zbavuje úzkosti, dodává pocit bezpečí) je v pořadí třetí duševní potřebou. Ta se nejvydatněji naplňuje v citových vztazích k lidem, kteří k nám patří. Bez této jistoty dítě ovládá úzkost, která svazuje nebo provokuje, aby ho překonávalo nějakým společensky nežádoucím způsobem, např. agresivní chování vůči slabšímu.

Na čtvrtém místě stojí potřeba vlastní hodnoty (pozitivní přijetí sebe sama). Být ve společnosti uznáván, oceňován, mít společenskou hodnotu, být přijímán. Vědomí této hodnoty bývá označováno jako „identita“, vědomí vlastního já, nebo-li sebe-vědomí. Sebe-vědomí se má utvářet zdravě, ten kdo má dost jistoty v sobě, může být oporou pro druhého.

Poslední, pátou potřebou je potřeba „otevřené budoucnosti“ (umožňuje uspokojivé prožití běhu života). Uspokojení této potřeby umožňuje žít v čase, od minulosti do budoucnosti, na něco se těšit, k něčemu směřovat, o něco se snažit. (Matějček, 1994)
Tyto potřeby nejsou omezeny jen na dětský věk, ale působí v podstatě v celém životě.

4.3 Psychická deprivace

Pojmu „psychická deprivace“ se v textu diplomové práce objevuje několikrát. Stručný vývoj tohoto jevu v historickém sledu a co pojem deprivace obsahuje je popsán níže.

Nejčastěji se pojem deprivace užívá ve spojení se ztrátou „něčeho“, se strádáním a nedostatkem uspokojení nějaké důležité potřeby. Nejedná se o strádání fyzické, ale výlučně o nedostatečné uspokojení základních potřeb duševních (psychická deprivace).

Vývoj vědeckého zájmu a metodického přístupu k psychické deprivaci rozlišujeme do čtyř charakteristických období.

První období „empirické“ sahá od druhé poloviny 19. století do třicátých let 20. století. Shromažďovaly se zkušenosti a poznatky z pozorování dětských lékařů v nalezincích, dětských nemocnicích a jiných dětských ústavech. Následky první světové války a zkušenosti velké hospodářské krize na počátku let třicátých 20. století daly mocný podnět zájmu o tuto věc. Sociální služby, zlepšení hygienických poměrů v ústavech a pokrok v oblastech lékařství vedl k poznatku, že se u dětí vychovávaných v ústavech snižuje úmrtnost, zabraňuje se zhoubným epidemiím. Přesto tyto děti ve srovnání s dětmi z rodin byly méně odolné vůči nepříznivým vlivům a vyvíjejí se opožděně a nerovnoměrně. Tento nepříznivý stav se začal přisuzovat činitelům psychickým.

Druhé období „alarmující“ zahrnuje třicátá a čtyřicátá léta 20. století. Došlo k rozvoji studií o strádajících dětech za druhé světové války a po ní. Byl velký počet dětí opuštěných, bez rodičů, evakuovaných a přesídlených a dětí v koncentračních táborech. Poválečné změny sociální a ekonomické struktury přinesly větší zaměstnanost matek, rozpady manželství, bytovou tíseň a tím se měnila základní dosavadní výchova dětí.

Třetí období „kritické“ spadá do let padesátých 20. století. Množství informací a poznatků z období předchozího a soudobé praxe, vedly k rozšíření studií deprivace i v podmínkách rodinného života. V předchozím období byl za zdroj deprivace pokládán život

dítěte bez mateřské péče, život dítěte v ústavu. Nyní se ukazuje mnohem větší počet dětí, u nichž dochází k deprivaci i přesto, že žijí se svými matkami, ale nedostává se jim mateřské péče.

Čtvrté období je označováno jako „experimentálně teoretické“ a začíná v letech šedesátých 20. století a trvá až dodnes. Toto období se vyznačuje prohloubeným studiem psychické deprivace dětí a poukazuje na alarmující důsledky nedostatečného uspokojování základních duševních, obzvláště pak sociálních, citových i senzorických potřeb. (Langmeier, Matějček, 1974)

Ke zdravému vývoji dítěte dochází pouze v prostředí, kde je možnost zažít citové vazby, pozitivní emoční zkušenosti, a to zvláště v raném období vývoje. Tímto prostředím je rodina, biologická nebo náhradní rodina. Náhradní rodinná péče je ve formě pěstounské péče nebo adopce (osvojení). Adopce je dalším tématem, ke kterému je směřován text této práce.

5 Adopce (osvojení) – cesta k rodičovství

Následující kapitola nazvaná Adopce – cesta k rodičovství, je popsána formou prvotních informací o možných způsobech pomoci dítěti, které se z nejrůznějších důvodů ocitlo bez vlastního domova, zázemí a jistoty. Dlouhodobým ověřeným, citlivým a osvědčeným způsobem pomoci je nalezení nové, náhradní rodiny, která dítěti zajistí uspokojení jeho základních zdravotních, sociálních a psychických potřeb. Informace, které jsou zde popsány se týkají příprav k přijetí dítěte do rodiny pro oblast Olomouckého kraje (každý kraj v ČR může mít program k přípravě dítěte do náhradních rodin v jiném systému posloupnosti programu a jeho složení). Výstupy z příprav jsou důležitou součástí v procesu odborného posuzování žadatelů o zprostředkování náhradní rodinné péče.

5.1 Děti, které jsou osvojovány

V oblasti náhradní rodinné péče jsou děti, které jdou do pěstounské péče a děti, které jsou osvojovány. Tato podkapitola informuje o dětech, které jsou osvojovány.

Osvojení je nejvyšší forma náhradní rodinné péče, dítě získává novou rodinu se vším všudy, včetně všech příbuzenských vztahů s rodinou osvojitele, vztahy k původní rodině zanikají. Mezi osvojeným dítětem a osvojitelem vzniká takový poměr, jaký je mezi rodiči a dětmi. Dítě má však svou minulost, má své kořeny, má svou identitu, kterou nelze potlačovat, ale je třeba ji dál budovat a nenásilně propojovat s životem v rodině nové.

K osvojení musí dát souhlas zákonný zástupce osvojovaného dítěte nebo musí být před zahájením řízení o osvojení soudem ve zvláštním řízení rozhodnuto, že souhlasu není třeba. Souhlas s osvojením dítěte musí dát rodič i v případě, že je sám nezletilý. Rodiče nejsou zákonnými zástupci dítěte, pokud byli zbaveni své rodičovské zodpovědnosti. Návrh na omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti podává zpravidla úřad obce s rozšířenou působností. Pokud dítě nemá zákonného zástupce alespoň v jednom z rodičů nebo rozhodne-li soud, že souhlasu rodičů k osvojení není třeba, ustanoví soud opatrovníka, který bude dítě v řízení o osvojení zastupovat. Do doby než je vyřešena otázka, zda by dítě mohlo být osvojeno, může být dítě umístěno do péče budoucího osvojitele na jeho náklady. V těchto případech musí být náhradní rodina ochotna přistoupit na to, že původní rodině bude známa jejich identita. Pro dítě toto řešení znamená možnost navazování vzájemné vazby v nové rodině již od počátku, což má pozitivní vliv na psychosociální vývoj dítěte. Dítě ovšem není

tzv. „právně volné“ a může být vráceno biologické rodině (matka si rozmyslela souhlas s osvojením, poměry v biologické rodině se změnily aj).

Budoucí osvojitelé, kteří nechtějí, aby byla jejich identita známa původní biologické rodině (chtějí zůstat v anonymitě), přebírají do předadopční péče na vlastní náklady, již tzv. „právně volné dítě“, které do té doby bylo v péči ústavní nebo v péči pěstounů na přechodnou dobu.

Souhlas rodičů s osvojením dává rodič osobním prohlášením vůči soudu, před čímž ho soud poučí o důsledcích osvojení a jeho podstatě. Souhlas může být dán matkou dítěte nejdříve šest týdnů po narození dítěte, otec dítěte může dát souhlas k osvojení nejdříve po narození dítěte. Obecně lze souhlas k osvojení odvolat po dobu tří měsíců od doby, kdy byl dán. Souhlasu rodiče není potřeba, jestliže rodič zjevně nemá o dítě zájem. Na návrh orgánu sociálně-právní ochrany dětí, jako opatrovníka dítěte, zahájí soud řízení a rozhoduje podle situace ke dni podání návrhu. (Bueblová a kol., 2014)

Podmínky, aby dítě mohlo být osvojeno, byly popsány. A jak mohu postupovat, pokud se rozhodnu stát se osvojitelem? Nedaří se nám otěhotnět, jaká je další cesta k rodičovství? Máme již dítě, ale rádi bychom dali domov ještě dalšímu děťátku, co pro to mohu udělat? Na tyto a další otázky, jejich řešení a rozhodování, směřuje další podkapitola.

5.2 Zprostředkování osvojení

Další část diplomové práce je věnována zájemcům o náhradní rodinnou péči, budoucím osvojitelům, ale také těm, kteří se o tuto problematiku zajímají.

Všichni žadatelé o osvojení mají před podáním žádosti období úvah a vnitřního rozhodování. Toto období je velice důležité a mělo by být náležitě zváženo. Odborníci budoucím rodičům doporučují hovořit o svém úmyslu především v širší rodině, aby budoucí sourozenci, prarodiče a další příbuzní přijali toto dítě zcela za své.

Pokud se již budoucí žadatelé rozhodli, že přijmou dítě do své péče, musí nejprve požádat o zařazení do evidence žadatelů o zprostředkování osvojení. Žádosti přijímá oddělení sociálně-právní ochrany dětí úřadu obce s rozšířenou působností v místě trvalého bydliště žadatelů. Na úřadu získají formulář žádosti, ke kterému je třeba připojit další doklady: doklad o státním občanství; zprávu o zdravotním stavu; údaje o ekonomických a sociálních poměrech; opis z evidence rejstříku trestů; posudky od zaměstnavatele aj. Pracovnice úřadu,

kteřá má na starost náhradní rodinnou péči, navštíví domácnost za účelem sociálního šetření a neshledá-li závažné nedostatky, postoupí kompletní dokumentaci, včetně vyjádření úřadu k odbornému posouzení a šetření příslušnému krajskému úřadu.

U žadatelů o náhradní rodinnou péči se posuzuje charakteristika osobnosti, psychický stav, bezúhonnost, zdravotní stav, motivace, předpoklad vychovávat dítě, zjišťuje se i postoj ostatních členů rodiny k přijetí dítěte, stabilita partnerského vztahu a prostředí v rodině.

Přípravné kurzy pro budoucí náhradní rodiče zajišťuje příslušný krajský úřad. Kurzy poskytnou žadatelům potřebné vědomosti o specifických otázkách k náhradní rodinné péči, zprostředkují reálné informace o situacích a potřebách dětí žijících mimo vlastní rodinu a umožní budoucím rodičům ujasnit si představy o tom, jaké dítě může do péče přijmout (pohlaví dítěte, věk, etnikum, zdravotní stav, riziková anamnéza aj.).

Účastníci kurzu mají příležitost setkat se s odborníky z praxe, hovoří s nimi o tom co je zajímavé. Setkávají se s osvojiteli, kteří již pečují o přijaté děti a ti mohou předávat své osobní zkušenosti a odpovídat na dotazy žadatelů.

Po absolvování kurzu a na základě odborného posouzení vydá krajský úřad rozhodnutí o zařazení popřípadě nezařazení do evidence žadatelů o náhradní rodinnou péči. V průběhu celého posuzování může žadatel svou žádost podle aktuální situace přerušit, pozastavit, nebo úplně vzít zpět.

<https://www.kr-olomoucky.cz/zprostredkovani-nahradni-rodinne-pece-cl-3226.html> [online].
[cit.29.10.2015]

Nejeden účastník a žadatel o zprostředkování náhradní rodinné péče si položil otázku: „K čemu mi bude všechno to školení a posuzování? Snad budu umět vychovávat dítě, přebalit ho, nakrmit, učit ho všem dovednostem. Pomáhala jsem starat se o děti své sestře. Proč se školit?“ Zájemci o osvojení, alespoň většina, mají zkušenosti s dětmi. Někteří se věnovali dětem při volnočasových aktivitách, někteří pracují s dětmi coby profesionálové (učitelé, vychovatelé), jiní pomáhají s dětmi svým příbuzným. Ve svých úvahách mají pravdu, ale je tu důležitý rozdíl – děti, které čekají na svou novou rodinu, mají často velmi specifické a mimořádné potřeby. A právě příprava, školení a kurzy mají budoucím rodičům co nejvíce přiblížit vědomosti a dovednosti, které budou možná potřebovat u svého přijatého dítěte.

5.2.1 Příprava budoucích rodičů k přijetí dítěte do rodiny

Tato část diplomové práce poskytne informace o přípravě budoucích rodičů, jejich rozhodování, zda je cesta „adopce“ pro ně vhodná, a zda právě tito účastníci mají předpoklady stát se adoptivním rodičem.

Na přípravě budoucích rodičů k přijetí dítěte do rodiny pracuje v Olomouckém kraji tým profesionálních pracovníků z oblasti náhradní rodinné péče. V procesu příprav, informování, vzdělávání a odborného posuzování školitelé pracují s programem PRIDE.

Program PRIDE: zkratka PRIDE v překladu znamená zdroje pro informování, rozvoj a vzdělávání rodičů. Program PRIDE slouží jako vzorový projekt pro přípravu a podporu pěstounských a adoptivních rodin. Program vznikl v USA a postupně se rozšířil do mnoha zemí světa. Nyní se pracuje na jeho adaptaci na české podmínky. Jeho cílem je zvýšit kvalitu služeb z oblasti pěstounské péče a adopce pomocí standardizovaného, jednotného a přehledného rámce vztahujícího se na nábor, výběr a přípravu pěstounů a osvojitelů.

Děti, které čekají na pěstounskou péči nebo osvojení mají často velmi specifické, v některých případech mimořádné potřeby (zkušenost s fyzickým nebo sexuálním zneužíváním, zanedbávání nebo dlouhodobý pobyt v ústavním zařízení, problémová těhotenství, odložení, deprivace aj.) Program PRIDE umožňuje získat vědomosti a dovednosti, které jsou důležité pro poskytování kvalitní péče při výchově.

http://www.mpsv.cz/files/clanky/21395/Analyza_PRIDE.pdf [online]. [cit.29.10.2015]

Přípravový kurz PRIDE pro náhradní rodiče se skládá ze 48 hodin skupinových příprav a 12 hodin individuálních konzultací spojených s návštěvou v rodině žadatele. Program probíhá na různých místech v okolí, v denních i večerních časech. Individuální konzultace i sezení vede tým dvou zkušených lektorů.

Stručný přehled jednotlivých sezení přípravy k přijetí dítěte do rodiny:

První sezení: Seznámení se s přípravou k přijetí dítěte do rodiny. První sezení je úvodem do přípravného programu pro náhradní rodiče a účastníci se na něm dozví, jak je příprava propojena s procesem vyhodnocování a výběru pěstounských a osvojitelských rodin. Seznámí se s tím, jaké znalosti a dovednosti úspěšné pěstounské a osvojitelské rodiny potřebují. První sezení účastníkům pomůže prostřednictvím příběhů dětí, které byly umístěny do náhradní rodinné péče, blíže poznat život pěstounů a osvojitelů.

Druhé sezení: Týmová práce zaměřená na zajištění stability. Jedním z nejnáročnějších úkolů pěstounských a osvojitelských rodin je mít pochopení pro situaci biologické rodiny dítěte – vědět, jak s dětmi hovořit o jejich rodině a umět podporovat jejich rodinné vztahy. Na tomto sezení účastníci dostanou příležitost porozumět tomu, jak rodina přispívá k utváření identity dítěte, jeho kulturního zakotvení a sebeúcty. Na tomto sezení se účastníci také dozvědí, proč si v životech dětí ceníme stability a jak se jí snažíme zajistit. Skupina pochopí, proč je nejlepším prostředkem k podpoře stability pro děti a rodiny právě týmová práce. Druhé sezení se zabývá jedinečnou úlohou pěstounů a osvojitelů v rámci poskytování sociálně-právní ochrany.

Třetí sezení: Naplňování vývojových potřeb: vazba. Pomocí techniky řízené imaginace se budou účastníci zabývat pocity a zkušenostmi dítěte, které přišlo na svět. Tak se na třetím sezení postupně proberou některé základní poznatky o růstu a vývoji dítěte a o důležitosti vytváření hlubokých a trvalých vazeb. Třetí sezení se pak dále zabývá tím, jaký má týrání, zneužívání, zanedbávání a traumata vliv na vazby, vývoj a chování dítěte.

Čtvrté sezení: Naplňování vývojových potřeb: ztráta. Po odloučení dětí od jediné rodiny, kterou znají, může hluboký pocit ztráty zpomalit jejich růst a vývoj. Tématem tohoto sezení jsou druhy ztrát, které děti prožily před umístěním do pěstounské péče. Na čtvrtém sezení se proberou různé reakce na ztrátu a jejich dopad na dítě, přičemž důraz se klade na to, jak ztráta ovlivňuje dětské chování. Ztráta je na čtvrtém sezení ukázána jako něco, s čím se musí vyrovnávat každý. Účastníci mají možnost se na tomto sezení zamyslet nad tím, jak sami reagují na ztráty ve svém životě. Z toho se pak vychází při diskusi o tom, jak mohou reagovat na ztráty, k nimž dochází v souvislosti s poskytováním pěstounské péče nebo přijetím dítěte do osvojení a jak mohou pomoci dětem vyrovnat se s prožitými ztrátami.

Páté sezení: Podpora rodinných vztahů. Toto sezení se zaměřuje na to, jak rodiny utvářejí identitu a sebeúctu dítěte a jak mu předávají kulturní tradici. Účastníci se dozví, jak mohou dítěti v různých vývojových fázích pomoci rozvíjet pozitivně vnímanou identitu. Probírá se zde také význam rodinných vazeb a kontinuity. Páté sezení se znovu zabývá možností návratu dítěte z pěstounské péče do rodiny, pokud to okolnosti umožní (s přihlédnutím k situaci dítěte, respektive dle individuálního plánu ochrany dítěte). Při probírání tohoto tématu se bude skupina zamýšlet nad tím, jakým způsobem může být udržována, rozvíjena a prohlubována sounáležitost dítěte s osobami dítěti blízkými a případně jak pracovat na návratu dítěte do původní rodiny.

Šesté sezení: Naplňování vývojových potřeb: nastavování hranic. Šesté sezení se věnuje náročné otázce výchovy. Zahrnuje definici výchovy, soubor cílů a objasňuje, čím se nastavování hranic liší od trestání. Na šestém sezení se probírá, jaké vědomosti, dovednosti a osobní vlastnosti musí dospělí mít, aby mohli děti vést k dodržování nastavených pravidel. Skupina se bude podrobněji zabývat významem dětského chování a tím, jaké faktory jej ovlivňují. Na sezení budou nastíněny metody, jimiž pěstouni a osvojitelé mohou nejlépe dosáhnout toho, že děti budou stanovené hranice a pravidla respektovat a dodržovat. Budou se rovněž probírat strategiemi řízení chování dětí, jež byly týrány, zneužívány, zanedbávány nebo prožily určité trauma.

Sedmé sezení: Udržování rodinných vztahů. Během tohoto sezení se hovoří o „času z pohledu dítěte“ s cílem pomoci účastníkům pochopit časový rámec přípravy trvalého řešení, pokud jde o přijetí rozhodnutí, jež dítěti přinesou stabilitu situace. Lektoři účastníkům podrobněji představí jednotlivé možnosti, jak dítěti poskytnout vztahy na celý život. Tou první je snaha pomáhat rodinám a navrátit děti do jejich biologických rodin nebo k příbuzným. Dalšími probíranými možnostmi jsou: osvojení, osobní péče poručníka a plánovaná dlouhodobá pěstounská péče. Další témata a aktivity týkající se osvojení zahrnují: osvojení jako celoživotní proces, jak odpovídat dítěti na otázky týkající se přijetí osvojení, otevřenost vůči osvojenému dítěti, hledání informací o původní rodině. Pokud jde o potřeby stability starší mládeže v náhradní rodinné péči, účastníci se dozví, jaká je jejich role při pomoci mladému člověku s osamostatňováním. Po stručné zmínce o tom, co se dělá v případě neplánovaných změn, se sezení na závěr věnuje kulturním aspektům plánování trvalého řešení včetně toho, jaký má umístění do náhradní rodiny jiné kultury dopad, jaké existují strategie, jak pomoci dětem umístěným do těchto rodin vytvořit si pozitivně vnímanou kulturní identitu, a jak je důležité vyhodnotit, zda je náhradní rodina schopna a ochotna přijmout do pěstounské péče nebo osvojení dítě z odlišného etnika nebo kultury.

Osmé sezení: Příprava na změnu. Jak se změní život rodiny po umístění dítěte do její péče? Osmé sezení se z praktické stránky zabývá tím, co může účastníky čekat první hodiny, dny a týdny po umístění dítěte do jejich rodiny. Dozví se, nač se mají zeptat pracovníka odboru sociálně právní ochrany dětí a jak s dítětem hovořit. Budou mít také příležitost se podrobněji seznámit s tím, jak umístění ovlivní jejich rodinu a zejména jejich děti. Sezení se zabývá okamžitými i dlouhodobými dopady umístění. Poskytování pěstounské péče a osvojení s sebou nese pro rodiny určitá rizika, která se na sezení probírají. Skupina se bude konkrétně zabývat různými možnostmi, jak vytvořit bezpečné a uzdravující domácí prostředí pro děti, které byly obětmi pohlavního zneužívání, a strategiemi, jak zvládat jejich chování. Na závěr

sezení se hovoří o tom, jakou podporu pěstounským a osvojitelským rodinám poskytují ostatní pracovníci působící v oblasti náhradní rodinné péče a sociálně-právní ochrany dětí.

Deváté sezení: Buďte připraveni: informované rozhodnutí. Na tomto závěrečném sezení bude skupina naslouchat zkušeným pracovníkům odborů sociálně právní ochrany dětí. Pěstouni, osvojitelé, odborníci působící v oblasti sociálně-právní ochrany dětí a rodinní příslušníci dětí umístěných do náhradní péče sdělí účastníkům (a jejich blízkým – rodinám, sousedům a dalším pozvaným hostům) své názory a budou odpovídat na jejich otázky. Účastníci budou moci přemýšlet o svém vlastním růstu, pokud jde o vědomosti a dovednosti potřebné pro poskytování pěstounské péče a osvojení. Přiblíží se okamžik jejich konečného rozhodnutí, zda se zavážou, že se stanou pěstouny nebo osvojiteli.

Než účastníci dokončí základní přípravný kurz pro náhradní rodiče, proběhne mezi nimi a lektory několik schůzek. Na konci kurzu padne jedno z následujících rozhodnutí:

1. Žadatel/é a lektori se shodnou, že pro jejich rodinu je nejvhodnější volbou pěstounská péče nebo osvojení. Lektori o žadatelích předají zprávu pracovníkům krajského úřadu, kteří na základě všech podkladů z celého procesu posuzování vydají konečné rozhodnutí o jejich zařazení nebo případně nezařazení do evidence žadatelů o osvojení nebo pěstounskou péči. Společně s lektory a pracovníky kraje mohou také upřesnit své představy o dítěti nebo dětech, které jsou připraveni přijmout.
2. Žadatel/é a lektori se shodnou, že pro jejich rodinu je nejvhodnější volbou pěstounská péče na přechodnou dobu. V tomto případě projdou rozšířenou přípravou pro žadatele o zařazení do evidence osob, které mohou pěstounskou péči na přechodnou dobu vykonávat. Po absolvování celé přípravy bude zpráva lektorů předána pracovníkům krajského úřadu, kteří na základě všech podkladů z celého procesu posuzování vydají konečné rozhodnutí o jejich zařazení nebo případně nezařazení do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu.
3. Rozhodnou-li se, že pěstounská péče, pěstounská péče na přechodnou dobu ani osvojení není pro ně a jejich rodinu vhodnou volbou. V tomto případě je možné, že jim lektori nebo pracovníci krajského úřadu navrhnou jiné možnosti, jak mohou pomáhat dětem. V každém případě budou respektovat jejich rozhodnutí a ocenit čas a úsilí, které mu věnovali. Mohou vzít zpět svoji žádost o zprostředkování a řízení u krajského úřadu bude zastaveno.

4. Lektorský tým dospěje k závěru, že pěstounská péče, pěstounská péče na přechodnou dobu ani osvojení není pro ně a jejich rodinu vhodné. Nastane-li tato varianta, lektor okamžitě sdělí veškeré problémy a obavy týkající se splnění podmínek pro zařazení do evidence. Zprávu v tomto smyslu také předá pracovníkům krajského úřadu, kteří mají konečnou odpovědnost za rozhodnutí zařadit nebo nezařadit žadatele do evidence, protože je odpovědný za děti, které potřebují zprostředkovat umístění v náhradní rodinné péči.

(informační balíček pro náhradní rodiče, Program PRIDE-příprava k přijetí dítěte do rodiny, 2015)

Na základě absolvování přípravného kurzu a odborného posouzení vydá krajský úřad rozhodnutí o zařazení nebo nezařazení do evidence žadatelů o náhradní rodinnou péči. Po zařazení do evidence osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny nastává fáze zprostředkování – hledání vhodných žadatelů pro konkrétní dítě.

Pro budoucí rodiče nastává období očekávání a může trvat různě dlouho, několik měsíců, ale i roků.

5.3 Převzetí dítěte

V této části práce bude popsána fáze zprostředkování, kdy je hledána vhodná rodina pro konkrétní dítě, až po fázi převzetí dítěte žadatelem o náhradní rodinnou péči, navazování kontaktu dítěte při seznamování a vzniku nové rodiny.

Po vydání rozhodnutí o zařazení do evidence žadatelů je pro žadatele obdobím očekávání a může trvat různě dlouho. Krajský úřad aktivně hledá vhodné osvojitele pro děti které má ve své evidenci. V současné době je méně dětí, které mohou být osvojeny.

Období očekávání mohou budoucí osvojitelé využít ke vzdělávání a přípravě na novou roli rodičů, věnovat se zálibám a zájmům. I nadále mohou být v kontaktu s odborníky v oblasti náhradní rodinné péče a v případě potřeby se na ně obracet.

Dítěti je vybírána rodina, která je připravena přijmout dítě právě takové, jaké je. Dítě má své přednosti, rizika ve vývoji, minulost, osobní a rodinnou anamnézu. Výběr rodiny také závisí na míře nároků požadavků, toleranci a sociálně psychologickém posouzení žadatelů. Než se doporučí nejvhodnější rodina ke konkrétnímu dítěti, účastní se výběru, na pozvání pracovníků krajské úřadu, odborníci na náhradní rodinnou péči z různých profesí.

Zjistí-li krajský úřad, že žadatel je vhodným osvojitelem pro konkrétní dítě, tuto skutečnost mu písemně oznámí. Žadatel se seznámí s dítětem a jeho spisovou dokumentací,

kteřá obsahuje informace o jeho psychomotorickém vývoji, zdravotním stavu a pokud jsou, tak i dostupné zprávy o biologické rodině. První návštěva u dítěte bývá pro budoucí rodiče velmi emočně a psychicky náročná, proto je důležité se na ni dobře připravit. Je potřeba připravit si otázky pro vychovatele dítěte, popř. ředitele, pracovníky zařízení dětského centra. Další kontakty se už odvíjí individuálně podle dítěte a jeho potřeb. U kojenců nebývá s navazováním kontaktu žádný problém. Pokud má dítě vážnější zdravotní obtíže, je třeba, aby se žadatelé naučili s dítětem zacházet a pečovat o něj. U starších dětí to bývá složitější, musí se respektovat počáteční nedůvěra na straně dítěte, jeho nesmělost a odtažitost.

Pokud seznámení proběhne oboustranně příznivě a žadatelé se následně rozhodnou přijmout dítě do své péče, podají písemný návrh na svěřeni dítěte do péče budoucího osvojitele u příslušného okresního soudu, podle trvalého pobytu dítěte, a to nejpozději do 30 dnů ode dne, kdy jim bylo doručeno písemné oznámení. (§ 24 odst. 3 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů)

Převzetí dítěte může trvat různě dlouhou dobu, záleží na reakcích dítěte a na vyřízení soudem. Dítě před osvojením musí pobývat v rodině budoucího osvojitele na vlastní náklady minimálně po dobu 6 měsíců. Je to zákonem zajištěna nezbytná doba před rozhodnutím soudu, tzv. předadopční péče, která slouží k adaptaci dítěte a žadatelů na novou situaci. V tomto období si žadatelé mohou ověřit, zda jsou naplněny předpoklady pro vytvoření pevného vztahu s dítětem.

Posledním krokem na cestě k osvojení dítěte je podání návrhu k soudu na jeho osvojení. Jakmile soud o osvojení dítěte rozhodne, rozhodnutí nabude právní moci, je proces osvojení po právní stránce ukončen. Vzniká nová adoptivní rodina.

<https://www.kr-olomoucky.cz/zprostredkovani-nahradni-rodinne-pece-cl-3226.html> [online]. [cit.22.11.2015]

Závěr této podkapitoly, která nás provedla obdobím očekávání a obdobím předávání dítěte, výstižně uzavře formulovaná úvaha profesora pana Zdeňka Matějčka: „*Není hlas krve. Dítě přijímá za matku tu osobu, která se k němu mateřsky chová. Adoptivní rodiče, pěstouni či jiní vychovatelé dítěte v náhradní rodinné péči jsou psychologicky pravými rodiči, jestliže skutečně za své dítě přijímají.*“ (Matějček, 1986, s.119)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 Cíle práce

Teoretická část diplomové práce popisuje systém náhradní rodinné péče v České republice a čtenáři v ní jsou postupně seznámeni s jednotlivými formami náhradní rodinné péče, dále s formami péče ústavní, vývojem dítěte do věku jednoho roku, psychickými potřebami dítěte v jeho raném období. Dále jsou podrobně informováni o skutečnostech procesu osvojení, jeho zprostředkováním, přípravou žadatelů a převzetí dítěte do náhradní rodiny. Teoretická část je důležitá pro pochopení části výzkumné, která plynule navazuje.

Hlavním cílem výzkumu bylo zmapovat a popsat jednotlivé kroky v oblastech procesu osvojení z pohledu osvojitelů. Danými oblastmi jsou: popis skutečností, které předcházely rozhodnutí manželských párů k podání žádosti a popis zkušeností přípravy budoucích osvojitelů.

Dalším hlavním cílem ve výzkumu bylo zjistit, jak zpětně tyto rodiny hodnotí své rozhodnutí být rodiči v náhradní rodinné péči.

Výzkumné otázky:

- jaký důvod vedl respondenty k rozhodnutí osvojit si dítě
- jaký mají názor účastníci na proces osvojení a přípravu budoucích žadatelů
- jaký mají postoj osvojitelé při rekapitulaci svého životního rozhodnutí stát se adoptivními rodiči.

6.1 Metodologie výzkumu

K realizaci výzkumného záměru byl zvolen kvalitativní typ výzkumu. Tento používá hloubkového studia jednotlivých případů, získává podrobný popis a vhled při zkoumání jedince, skupiny nebo události. Výhodou je, že výzkum se provádí v přirozeném prostředí, umožňuje studovat procesy a navrhnout teorie, dobře reaguje na místní podmínky a situace. Využívá nejrůznější formy rozhovorů a pozorování. Plán výzkumu má pružný charakter, může se rozvíjet, proměňovat a přizpůsobovat podle okolností a získaných výsledků. V průběhu výzkumu tak bylo možno upravovat podobu otázek v rozhovoru, popřípadě je rozšiřovat, doplňovat a více se přiblížit k motivům stojícím za rozhodnutím respondentů stát se adoptivními rodiči. (Hendl, 2016)

Kvalitativní výzkum můžeme definovat takto: „*Kvalitativní přístup je proces zkoumání jevů a problémů v autentickém prostředí s cílem získat komplexní obraz těchto jevů, založený na hlubokých datech a specifickém vztahu mezi badatelem a účastníkem výzkumu. Záměrem výzkumníka provádějícího kvalitativní výzkum je za pomoci celé řady postupů a metod rozkrýt a reprezentovat to, jak lidé chápou, prožívají a vytvářejí sociální realitu.*“ (Škvaříček, Šed'ová, 2007, s. 17)

6.2 Metoda získávání dat

Vzhledem k vytyčeným cílům se záměrem získání informací, postojů a záměrů byla zvolena metoda kvalitativního dotazování formou polostrukturovaného rozhovoru s otevřenými otázkami. Chtěla jsem se dozvědět jak dotazovaný člověk porozuměl situaci a v těchto případech je rozhovor nenahraditelnou metodou. Vedení rozhovoru vyžaduje po osobě výzkumníka dovednost, citlivost, interpersonální porozumění. Zvláště na počátku rozhovoru je nutné prolomení psychických bariér dotazovaných, získání si jejich důvěry a zajištění souhlasu se záznamem. Zakončení rozhovoru je také důležitou součástí při této závěrečné části, např. při loučení, můžeme ještě získat důležité informace. Tazatel také nabídne dotazovanému možnost dodatečného kontaktu. (Hendl, 2016)

Kvalitativní dotazování dělíme na kvalitativní rozhovor, strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami, rozhovor pomocí návodu, neformální rozhovor, fenomenologický rozhovor, skupinová diskuse. Rozhovor můžeme dále členit na volný, polostrukturovaný a strukturovaný. Pro dotazování respondentů jsem zvolila rozhovor polostrukturovaný s otevřenými otázkami. (Hendl, 2016)

U polostrukturovaného rozhovoru je možnost zaměňovat pořadí otázek v průběhu dotazování, můžeme pokládat doplňující podotázky, které slouží pro lepší pochopení a upřesnění odpovědí respondentů a zároveň předcházejí možnosti zkreslení odpovědi tazatele. Výhodou tohoto typu rozhovoru je, že se výzkumník může libovolně doptávat na další informace, dokud nedostane úplné a relevantní odpovědi. Otázky v seznamu nemusí být v pořadí, mohou se různě kombinovat a přehazovat. (Svoboda, 2010) V rozhovorech tohoto výzkumu byly pokládány otázky otevřené. Otevřené otázky jsou formulované tak, aby neohraničovaly možnosti odpovědí respondenta. U dotazovaných se tak otevírá možnost podrobnějšího vysvětlování vlastních názorů a postojů, je umožněn větší vhled do způsobů, jakým jedinec pochopil určitou skutečnost. (Ferjenčík, 2000)

Otázky použité v rozhovorech:

1. Jaké důvody vás přivedly k rozhodnutí stát se osvojiteli?
2. Kdo začal o možnosti osvojení hovořit jako první a kdy jste podali žádost?
3. Neuvažovali jste o jiné možnosti rodičovství, náhradní rodinné péče?
4. Jak probíhala vaše odborná příprava budoucích osvojitelů?
5. Jak hodnotíte odbornou přípravu budoucích osvojitelů?
6. Kolik jste chtěli dětí?
7. Jaké byly vaše představy o dětech (dítěti), které byste přijali?
8. Jak dlouho jste čekali na první dítě?
9. Jak dlouho jste čekali na druhé a další dítě?
10. Splnili se vaše představy o dítěti/dětech?
11. Od koho, odkud jste si dítě přebírali do své péče?
12. Jak hodnotíte převzetí dítěte z kojeneckého ústavu, dětského centra oproti převzetí dítěte od přechodných pěstounů?
13. Budete své dítě informovat o skutečnosti, že je osvojené?
14. Jak pohlížíte zpětně na vaše rozhodnutí stát se adoptivními rodiči?

6.3 Zkoumaný soubor

Zkoumaný soubor tvořil 6 osvojitelských rodin, které si prošly procesem zprostředkování, přípravou a převzetím dítěte do rodiny. Pro citlivost získaných údajů a zachování anonymity pro tyto rodiny je uvedena pouze oblast Olomouckého kraje a charakteristika respondentů je popsána velmi stručně. Tímto je chráněno jejich soukromí a identita. Všechny osvojitelské rodiny jsou manželské páry.

Osvojitelský pár označený A má vysokoškolské vzdělání a středoškolské vzdělání. Pár postupně přijal dvě děti v kojeneckém věku. Jedno dítě si převzali do péče z dětského centra a druhé z péče přechodných pěstounů.

Druhý osvojitelský pár označený B má středoškolské vzdělání. Do rodiny v různém časovém období přijali čtyři děti. Všechny děti si převzali do péče z kojeneckých ústavů.

Třetí pár označený C má středoškolské a vysokoškolské vzdělání. Tato rodina přijala jedno dítě a dále jsou vedeni jako žadatelé o druhé dítě.

Čtvrtý manželský pár označený D má vysokoškolské vzdělání. V péči mají dvě děti. První přijali z dětského centra a druhé z péče přechodných pěstounů.

Pátý pár označený E má středoškolské vzdělání. Manželský pár má biologické dítě a druhé dítě přijali z kojeneckého ústavu.

Poslední manželský pár má označení písmenem F. Oba mají středoškolské vzdělání a do rodiny přijali jedno dítě z kojeneckého ústavu.

7 VLASTNÍ VÝZKUM

Nejprve bylo osloveno 10 rodin, které mají zkušenost s procesem přípravy budoucích osvojitelů a předáváním dítěte do náhradní rodiny. V období od 1.7.2016 – 31.8.2016 byl předložen těmto rodinám seznam otázek. Nakonec jen 6 manželských párů souhlasilo s rozhovorem. Výhodou při vytipování respondentů bylo, že autorka výzkumu je adoptivní maminkou dvou dětí. Toto mohlo přispět k větší důvěře při poskytování citlivých sdělení. Před zahájením rozhovoru byl manželský pár nejdříve krátce seznámen o smyslu a cílech výzkumu. Respondenti měli možnost si otázky dopředu přečíst, aby si mohli udělat představu o formulaci otázek a na co budou dotazováni. Zároveň byli ujištěni, že veškerá zpracovaná data budou anonymní, bude zachováno jejich soukromí a jejich identita nebude uvedena. Rozhovory probíhaly v domácnostech tázaných. U všech rozhovorů byli přítomni oba manželé, ale pouze u dvou se ve výpovědích aktivně zapojili muži. Ve třech domácnostech byly přítomny malé děti, což ovlivnilo hlavně délku rozhovoru.

Rozhovory byly zaznamenány se souhlasem všech respondentů na nahrávací zařízení. Ke každému rozhovoru byl ještě připraven arch, kam se dopisovaly případné poznámky. Při přepisu rozhovorů z diktafonu pomáhala nezávislá osoba a také dobře posloužil záznamový arch k snadnějšímu orientování se v odpovězených otázkách.

8 VÝSLEDKY VÝZKUMU

8.1 JAKÉ DŮVODY VÁS PŘIVEDLY K ROZHODNUTÍ STÁT SE OSVOJITELI?

Respondenti: Všechny manželské páry uvedly jako důvod rozhodnutí stát se osvojiteli bezdětnost. Každý pár k závěrečnému rozhodnutí dospěl jinou cestou. Dva páry uvedly, že se nepodařilo počít dítě bez zjevných zdravotních příčin. Dva páry připustily zdravotní komplikace, které vedly k tomu, že nemohli mít dítě. Dva páry bezdětnost pro citlivost tématu nerozebíraly.

Příklad výpovědi:

„Důvodem byly zdravotní komplikace. Měla jsem 2x mimoděložní těhotenství, bylo to v letech 1976 a 1977. Umělé oplodnění se v té době dělalo jen v zahraničí.“

8.2 KDO ZAČAL O MOŽNOSTI OSVOJENÍ HOVOŘIT JAKO PRVNÍ A KDY JSTE PODALI ŽÁDOST?

Respondenti: Naprostá většina dotázaných odpověděla, že o možnosti osvojení v rodině jako první začala hovořit manželka. Jeden pár uvedl, že toto téma otevřel v rodině manžel a jeden pár uvedl období společného rozhodování. Musím však podotknout, že dílčím impulsem pro zavedení tohoto tématu v rodině byl např. rozhovor s lékařem, nebo rozhovor se známým.

Na otázku, kdy podali žádost, si všechny páry vzpomněly na rok, kdy žádost o osvojení na daném úřadu podali. Jen jeden pár uvedl rozmezí dvou let, protože tento krok absolvovali skoro před padesáti lety.

Příklad výpovědi:

„První jsem o adopci dítěte začala mluvit já a to už velmi brzo. Myslím, že ještě neuplynul ani rok neúspěšného plánování rodičovství, a už jsem se tou otázkou začala zabývat a ptát se manžela, proč bychom si nemohli nějaké to děťátko osvojit, a pak mít i to vlastní. On o tom dlouho nechtěl ani slyšet. Žádost o osvojení dítěte jsme podali v říjnu roku 2012, tj. 4 roky poté, co jsme se marně snažili o vlastní dítě.“

8.3 NEUVAŽOVALI JSTE O JINÉ MOŽNOSTI RODIČOVSTVÍ, NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE?

Respondenti: Dotazovaní se ve výpovědích shodli, že nikdo nechtěl podstupovat jinou formu rodičovství. Jen jeden pár uvedl, že přemýšlel o náhradní matce, či hostitelské péči. Po rozhovoru s odborníkem na náhradní rodinnou péči toto zavrhl a konečné rozhodnutí bylo osvojení.

Příklad výpovědi:

„O jiné možnosti rodičovství jsme neuvažovali. Rozhodli jsme se tak proto, že jsme chtěli, aby dítě bylo naše, mělo naše příjmení a jeho výchovu neovlivňoval nikdo z původní rodiny.“

8.4 JAK PROBÍHALA VAŠE ODBORNÁ PŘÍPRAVA BUDOUCÍCH OSVOJITELŮ?

Respondenti: Čtyři páry si prošly celým procesem žadatelů o adopci (žádost, návštěvy sociálních pracovníků, pohovory, psychotesty, kurzy, schválení, čekání, předávání dítěte, soudy). Dva páry pouze podaly žádost na úřadu, absolvovaly malé pohovory a byly navštíveny sociální pracovnící. U těchto dvou párů odborná příprava neproběhla.

Příklad výpovědi:

„Bylo to opravdu neskutečné a hlavně nekonečné ... podání žádosti na úřadu, návštěva sociální pracovnice, stohy papírů – výpis z rejstříku trestů, posudky od zaměstnavatele, od městského úřadu, potvrzení o zdravotním stavu, majetkové poměry, životopis, vyplňování našich představ o dítěti, psychologické pohovory a testy, přípravné kurzy, schválení úřadem, že jste vhodným žadatelem, celý proces schvalování trval bezmála rok.“

8.5 JAK HODNOTÍTE ODBORNOU PŘÍPRAVU BUDOUCÍCH OSVOJITELŮ?

Respondenti: V této části dotazování hodnotili dvě části odborné přípravy, a to stránku emoční, pocitovou a druhou část odbornou. Jeden pár uvedl absolvování kurzu jako nutnost, kritické hodnocení bylo ovlivněné negativními emocemi. Další pár uvedl, že jim to nic nového nedalo. Tři páry uvedly kladné ohodnocení odborné přípravy, z toho jeden pár vyjádřil pocitově úlevu po ukončení kurzu. Jeden manželský pár vůbec odbornou přípravu nehodnotil.

Příklad výpovědi:

„Naše pocity po ukončení přípravy byly převážně velká úleva z toho, že už to máme za sebou. Ani jednomu z nás nebylo příjemné dělit se o své pocity ve skupině. Nicméně osobní návštěvy a pohovory na kraji nám nevadily. Každopádně na přípravce padlo mnoho informací, ze kterých čerpáme doteď. Opravdové přátelství jsme na přípravě uzavřeli jenom jedno, ale postupem času jsme se díky dětem sblížili, dá se říci se všemi.“

8.6 KOLIK JSTE CHTĚLI DĚTÍ?

Respondenti: Dotazování v 5-ti případech uvedli větší počet dětí než jedno. Jedna rodina podala žádost o dvě děti, další o čtyři děti, jedna rodina má požadavek na dvě až tři děti, čtvrtá z rodin uvedla požadavek na dvě děti, předposlední oslovený pár uvedl jedno až dvě děti. Poslední pár jedno dítě.

Příklad výpovědi:

„Byli jsme vděční za jedno, že přišlo i druhé považujeme za zázrak, dál jsme již žádost nerozšiřovali a již jsme vyřazení z evidence uchazečů o adopci.“

8.7 JAKÉ BYLY VAŠE PŘEDSTAVY O DĚTECH, KTERÉ BYSTE PŘIJALI?

Respondenti: Na věku dítěte, jeho zdravotního stavu a pohlaví měly všechny páry stejnou odpověď, pouze etnikum dítěte se ve výpovědích u dvou párů lišilo. V požadavcích na dítě budoucí osvojitelé uvedli věk dítěte kojenecký až batolecí, dobrý zdravotní stav, pohlaví dítěte nerozhoduje. Manželky u dvou oslovených párů mírně preferovaly holčičku. Dvě rodiny by přijaly dítě jiného etnika, v jednom případě poloromské, v druhém poloromské i romské. Čtyři páry si přály děti většinového etnika.

Příklad výpovědi:

„Před absolvováním kurzu jsme měli představu malého bílého zdravého miminka. Po absolvování kurzu, kde se dozvíte více o úskalí nechtěných dětí, tajených těhotenstvích, drogách, alkoholu, žloutenky, jiné etnikum aj., jsme požadavky a představy malinko přehodnotili. Chtěli jsme dítě našeho etnika, do jednoho roku, na pohlaví nezáleží (ale vnitřně jsem toužila po děvčátku),léčitelné nemoci.“

8.8 JAK DLOUHO JSTE ČEKALI NA PRVNÍ DÍTĚ?

Respondenti: 5 manželských párů uvedlo dobu čekání na první dítě v rozmezí dvou až tří let. Jeden dotazovaný uvedl dobu čekání jako několikaleté.

Příklad výpovědi:

„Tak to vám řeknu přesně na měsíce. Od podání žádosti dva a půl roku. Žádost jsme podali na konci roku 2007 a v únoru 2010 nám zavolali, že pro nás mají miminko. Čekání bylo nekonečné, hodně jsem brečela, věnovala se koníčkům a s manželem jsme chodili na výlety. Dětský pokoj ani vybavičku jsme nepořizovali, nevěděli jsme jak staré dítě dostaneme, ale něco jsme měli schované u babičky ve skříních po dětech od mé sestry.“

8.9 JAK DLOUHO JSTE ČEKALI NA DRUHÉ A DALŠÍ DÍTĚ?

Respondenti: Dva rozhovory zůstaly bez odpovědi, v těchto rodinách je jedno adoptované dítě. Jedna rodina čekala na své druhé dítě 2 a půl roku. V další rodině postupně přibyly další tři děti, na které čekali 3 roky; 1 a půl roku a u posledního jen 7 měsíců. Jedna rodina na dítě čeká.

Příklad výpovědi:

„Na druhé dítě jsme čekali asi 3 roky. Dítě mělo v té době 11 měsíců. Na třetí dítě asi 1,5 roku a dítě mělo 19 měsíců. Na čtvrté dítě 7 měsíců a bylo mu 6,5 měsíců. Období čekání na další dítě jsme trávili péčí o děti, které jsme měli v rodině, společnými akcemi, výlety apod.“

8.10 SPLNILY SE VAŠE PŘEDSTAVY O DÍTĚTI?

Respondenti: Představy o dítěti, jako je věk dítěte, pohlaví, zdravotní stav a etnikum, se splnily třem rodinám. Dvě rodiny byly mírně rozpačité a jejich představy o dítěti, které by chtěli přijmout se lišily. Poslední rodina uvedla, že neměla představy o budoucím dítěti.

Příklad výpovědi:

„Dostali jsme roční holčičku. Vzhledově moc pěknou, byla zdravá a šikovná. Když jsme ji poprvé viděli, držela ji sestra v náručí, ještě neuměla chodit a asi se nás bála. Po chvíli si ode mě vzala hračku a když manžel poodešel, vzala jsem si ji do náruče. Bála se asi

mužů. Byla jsem šťastná. Tehdy jsem věděla, že si ji chci odvézt domů. S manželem jsme měli obavy s anamnézy a zdravotního stavu biologické matky. Taky jsem si uvědomovala, že pokud neslevíme z nároků, nemusíme se dočkat dítěte. Měli jsme již jedno dítě vlastní a další čekání by bylo nad mé síly.“

8.11 OD KOHO, ODKUD JSTE SI DÍTĚ PŘEBÍRALI DO SVÉ PÉČE?

Respondenti: Z kojeneckého ústavu si své děti převzaly tři rodiny. Dvě rodiny si převzaly děti z kojeneckého ústavu a od pěstounů na přechodnou dobu. Jedna rodina dítě do své péče převzala od pěstounů na přechodnou dobu.

Příklad výpovědi:

„První dítě jsme přebírali z kojeneckého ústavu a druhé od pěstounů na přechodnou dobu.“

8.12 JAK HODNOTÍTE PŘEVZETÍ DÍTĚTE Z KOJENECKÉHO ÚSTAVU OPROTI PŘEVZETÍ DÍTĚTE OD PŘECHODNÝCH PĚSTOUNŮ?

Respondenti: Přímou zkušenost k odpovězení této otázky měly jen dvě rodiny. Obě rodiny uvedly spokojenost s předáváním dětí, jak z kojeneckého ústavu, zvláště rychlost předávání, tak předáváním od pěstounů na přechodnou dobu, individuálnost předávání. Tři rodiny si pochvalovaly předávání dětí z kojeneckého ústavu, jedna rodina však u převzetí jednoho ze svých dětí uvedla domněnku, že jim personál kojeneckého ústavu zatajil skutečný zdravotní stav dítěte. V rodině, která si převzala dítě od pěstounů na přechodnou dobu, hodnotila převzetí a péči o dítě kladně.

Příklad výpovědi:

„Když to zpětně zhodnotím, tak přes veškerou péči, kterou dětem v kojeňáčku věnují, individuální přístup chybí. Personál kojeneckého ústavu byl úžasný, všichni na nás byli hodní, milí, informovali nás o zdravotním stavu dítěte o jeho vývoji, kdy spí, jak jí atd. Nejdůležitější pro nás byla rychlost převzetí dítěte. V úterý jsme holčičku viděli poprvé a v pátek jsme dostali od krajského úřadu razítko s povolením propuštění dítěte do naší péče. Nabídli nám, že pokud budeme potřebovat můžeme kdykoli zavolat. Chlapce jsme přebírali z péče přechodných pěstounů. Pěstouni byli také milí a vstřícní, miminko bylo vymazlené. Tady není pochyb o potřebnosti přechodných pěstounů v péči o opuštěné děti. Jen předávání děťátka bylo zdouhavé, několikrát jsme byli na návštěvě u pěstounů a s dítětem se seznamovali. Chodili jsme s ním na procházky a s těžkým srdcem odjížděli, abychom za tři dny znovu přijeli. Pěstouni bydleli daleko, skoro dvě hodiny autem. Spokojeni jsme s převzetím dítěte z kojeňáčku i od přechodných pěstounů. Jen od přechodných pěstounů je to na dlouhé lokte a není to ku prospěchu ani adoptivních rodičů ani dítěte.“

8.13 BUDETE SVÉ DÍTĚ INFORMOVAT O SKUTEČNOSTI, ŽE JE OSVOJENÉ?

Respondenti: V naprosté většině se dotazovaní shodli, že o této skutečnosti jsou děti informovány. Jedna rodina dítě neinformovala, o této skutečnosti se dozvědělo v dospívání.

Příklad výpovědi:

„Náš kluk o tom nevěděl. Adoptce byla hodně tabuizovaná, nemluvili jsme o tom ani v rodině. Dokonce jsme se přestěhovali, aby mu to nikdo neřekl...pak, když byl už v učňáku mu to řekl náš soused ve zlosti...náš kluk měl problémové chování, tak mu to soused napálil. Syn se s tím dlouho nemohl vyrovnat, dělal nám problémy. Měl to vědět...tehdy se to neříkalo.“

8.14 JAK POHLÍŽÍTE ZPĚTNĚ NA VAŠE ROZHODNUTÍ STÁT SE ADOPTIVNÍMI RODIČI?

Respondenti: Na tuto otázku respondenti odpovídali rozvinutými úvahami. V pěti rodinách toto rozhodnutí obhájí a stojí si za ním. Jedna rodina zpětně své rozhodnutí nehodnotí.

Příklad výpovědi:

„Chtěli jsme být rodina, a to se nám splnilo. Jsme trochu jiná rodina, rodina náhradní a vše co nám život s dětmi přinese musíme přizpůsobovat této skutečnosti. Děti budou mít spoustu otázek, budou zřejmě hledat své kořeny, puberta možná bude drsnější, ale je ještě příliš brzy, abychom se nad tímto trápili nebo přemýšleli. Prostě to musíme řešit až to přijde. Pevně doufám, že s manželem budeme dětem oporou v časech dobrých i těch horších a jako rodiče nezklameme. Holčička je divoká, tvrdohlavá, stále chce mít pravdu, má často hysterické záchvaty, někdy je až agresivní. Je také velice inteligentní, kreativní, pohybově nadaná, citlivá. Chlapeček je klidný, poddajný, citlivý, poslouchá, až se o něho bojíme, že se nebude umět v tomto světě prosadit. S manželem díky rodičovství máme na sebe méně času, vše podřizujeme dětem, a to asi taky není dobře. Jsme spolu už 20 let a náš vztah zraje jako víno, někdy máme burčák, jindy polosladké, někdy trpké. To, že jsme se s manželem stali adoptivními rodiči, bychom neměnili, jsme šťastní.“

9 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ

9.1 VÝZKUMNÁ OTÁZKA Č. 1: JAKÝ DŮVOD VEDL RESPONDENTY K ROZHODNUTÍ OSVOJIT SI DÍTĚ?

K vyhodnocení motivů k rozhodnutí osvojit si dítě byly zvoleny tyto kategorie: pohnutky pro osvojení, představy o dítěti, počet dětí. Cílem výzkumu tohoto okruhu bylo zjistit důvody a motivace respondentů k podání žádosti o osvojení dítěte, jaké uvedli požadavky na dítě v žádosti, případně jaká byla jejich představa o dítěti, které by byli ochotni přijmou. Z poslední kategorie bylo cílem zjistit, zda osvojitelé uvažují o přijetí dalšího dítěte.

Důvodů a pohnutek proč si lidé podávají žádost o osvojení je několik, např. mezi nejčastější patří neschopnost počít vlastní dítě (zdravotní důvody, psychické zábrany – strach z vlastního těhotenství, neznámé příčiny), touha rozšířit rodinu (1 biologické dítě v rodině, biologický věk ženy, nový partner ženy a chtějí spolu vychovávat dítě), touha pomoci opuštěnému dítěti.

U dotazovaných osvojitelů ve výzkumu bylo ve většinové shodě zjištěno, že pohnutkami, které je vedly k podání žádosti o dítě, byla touha po dítěti, které přirozenou cestou početí nepřicházelo. Dva páry měly zdravotní komplikace, které bránily přirozenému početí a další dva z neznámých příčin, byť byli uznáni lékaři jako zdraví. Ve dvou případech respondenti tuto oblast označili jako příliš citlivou a nevyjádřili se. Všechny páry si prošly kratším či delším obdobím úvah a vnitřního rozhodování. Když se partneři shodli a došli k rozhodnutí přijmout cizí dítě do rodiny, podali žádost o osvojení na příslušném úřadu.

Druhým „krokem“ po přijetí myšlenky je podání žádosti na krajském úřadu, kde v průběhu procesu osvojení žadatelé uvádí, doplňují a mění požadavky o dítěti, které by přijali. Do procesu žadatelé vstupují s určitou představou o budoucím dítěti. Jedním z úkolů odborné přípravy budoucích osvojitelů je seznámení se s úskalími u děti (sociálně nebo kulturně znevýhodněné prostředí biologické rodiny, drogová závislost matky, kouření a alkohol v těhotenství, stresy a negativa nechtěného těhotenství, deprivace aj.) Žadatelé tak mohou, ale také nemusí, své požadavky na dítě změnit, doplnit.

V druhé oblasti této výzkumné otázky se osvojitelé shodovali na požadavcích o věku dítěte a jeho zdravotním stavu. Uvedli, že chtějí dítě co nejmenší (kojeneckého až batolecího věku), zdravé (léčitelné nemoci). Pohlaví dítěte neřešil žádný pár, uvedli v žádosti, že by přijali chlapce i dívku. Přesto dvě osvojitelky uvedly, že v myšlenkách preferovaly ženské

pohlaví dítěte. Čtyři rodiny si přály dítě většinového etnika. Ve dvou rodinách si uměli představit přijmout dítě jiného etnika - poloromské a romské.

V žádosti o osvojení dítěte se dále uvádí počet dětí, které by rodina chtěla přijmout. Uvádí počet jednoho dítěte; dvou dětí; dvojčata, popř. sourozenecká dvojice. Mohou uvést jedno dítě a po přijetí dítěte do rodiny svou žádost doplnit s požadavkem na druhé dítě a další dítě (nechtějí jedináčka, narodil se biologický sourozenec). Žadatelé také mohou počet dětí snížit, nebo žádost o další dítě zrušit. Důvody jsou různé, např. dlouhá čekací doba na dítě (právně volných dětí je málo), zdravotní či výchovné problémy u prvního dítěte.

V poslední části, na kterou se výzkum zaměřil, bylo zjištění, zda osvojitelé chtěli a rozšířili své rodiny o další dítě. Pět manželských párů uvedlo, že chtělo další dítě a svou žádost rozšířilo. V rodině, kde měli biologické dítě, toužili po dalším dítěti, ale ze zdravotních důvodů bylo vyloučeno těhotenství žadatelky. Podali žádost a rodinu rozšířili o jedno dítě. V žádosti původně uvedli, že by přijali i sourozeneckou dvojici. Další dvě rodiny rozšířily původní žádost jednoho dítěte, ještě o další, tak aby jejich přijaté dítě nebylo jedináček. Tyto rodiny vychovávají dvě děti a žádost o další dítě již nerozšířily. U dalšího dotazovaného páru je přijaté dítě a o druhé, popř. sourozence, mají rozšířenou žádost. Nechtějí, aby jejich dítě vyrůstalo jako jedináček. Čtyři děti vyrůstaly v rodině dalšího dotazovaného páru. Při rozhovoru uvedli, že od samého začátku nechtěli zůstat u jednoho dítěte. Poslední manželský pár uvedl, že chtěl alespoň jedno dítě. Dále se k této otázce nevyjádřil, ale zůstává tu domněnka autorky výzkumu, že důvodem jednoho dítěte může být období, kdy dítě osvojovali a výchovné problémy dítěte. Osvojitelka zmínila, že se na dítě čekalo i 8 let (asi před 45 lety).

9.2 VÝZKUMNÁ OTÁZKA Č. 2: JAKÝ MAJÍ NÁZOR RESPONDENTI NA PROCES OSVOJENÍ A PŘÍPRAVU BUDOUCÍCH ŽADATELŮ?

Společnost prochází neustálými významnými změnami, je tedy přirozené, že se mění i proces náhradní rodinné péče. Za posledních 50 let prošla tato oblast změnami legislativními, organizačními a měnil se i názor společnosti. Většina budoucích osvojitelů si říká: „K čemu mi budou všechny ty kurzy a posuzování? Proč se někdo musí „šťourat“

v mém soukromí? Biologickým rodinám také nikdo neradí, jak vychovávat své děti.....“ Děti, které čekají na osvojení mají velmi specifické, a v některých případech mimořádné, potřeby. Přípravou budoucích žadatelů získají účastníci vědomosti a dovednosti k výchově přijatých dětí.

Dotazovaní osvojitelé uvedli své zkušenosti z odbornou přípravou podle období, ve kterém celý proces osvojení absolvovali. Dvě rodiny podaly žádost o osvojení před 40-ti a více lety. Osvojitelky uvedly k procesu tato data: podání žádosti na výboru (úřadu), pohovor s úřednicí, návštěva sociální pracovnice, období „čekání“, telegram s oznámením vhodného dítěte do rodiny. Kurzy ani odborná příprava tehdy nebyla. Jedna výše zmiňovaná rodina o skutečnosti osvojení dítě neinformovala, druhá rodina své děti informovala. Pokud autorka výzkumu vychází z rozhovorů a zkušeností těchto osvojitelek, tak se téma adopce dítěte neotvírala v širší rodině ani ve společnosti. Mnohdy o skutečnosti, že je adoptované, nevědělo ani samotné dítě. Rodina to před dětmi tajila, docházelo ke stěhování rodin s přijatým dítětem, aby minimalizovali odhalení a prozrazení. Atmosféra doby byla nakloněná k tabuizování skutečnosti adopce. Ostatní osvojitelé, kteří podali žádost před 10-ti až 20-ti roky uvedli tyto údaje: podání žádosti na úřadu, návštěva sociální pracovnice, psychologické pohovory, absolvování přípravného kurzu, vyrozumění o vhodnosti stát se osvojitelem, období „čekání“, vyrozumění „kouzelný telefon“ o dítěti. Zde se nabízí zajímavé srovnání změn v přípravě budoucích osvojitelů v čase, jak organizačních, tak hlavně odborných. Ke změnám došlo i společenským. Budoucí osvojitelé jsou školeni a nabádáni, aby v blízké i širší rodině, dokonce i ve společnosti, např. v zaměstnání, mezi přáteli, hovořili o skutečnosti, že chtějí adoptovat dítě a samozřejmostí je informovat přijaté dítě. Povinnost informovat dítě o skutečnosti, že je osvojené, je zakotveno i v legislativě. Dítě tak nevyrostá v atmosféře tajnosti a lži, naopak vyrůstá v důvěře a otevřenosti ke svým adoptivním rodičům.

Zajímavé srovnání se nabízí u odpovědí čtyř rodin na otázku, která se týkala hodnocení odborné přípravy. Zde respondenti hodnotili nejen stránku odbornosti, tj. získané teorie, ale především stránku emocionální, např. přátelská atmosféra, negativní pocity. Jedna rodina hodnotila přípravu jen z odbornosti, a to jako dobře připravenou, která jim dala hodně užitečných informací, které v procesu osvojení využili. Někteří do procesu vstupovali s pocitem nutnosti a velkou úlevou z toho, že to mají „celé za sebou“. Zmíněné jsou nepříjemné pocity při sdílení svých pocitů před účastníky kurzu. Kladně je hodnocena přátelská atmosféra mezi účastníky, vznikla opravdová přátelství, účastníci si navzájem sdělují, který z párů již byl krajským úřadem osloven a přijal dítě. Navzájem jsou v kontaktu, posílají si společné fotografie s dětmi. Účastníci procesu hodnotí přípravu jako dobře

připravenou, jak organizačně, tak odborně. Jedna osvojitelka uvedla, že na přípravce padlo mnoho informací, ze kterých čerpají dodnes. Jiná osvojitelka uvedla pozitivní dojmy z účasti párů, které již měly adoptované dítě a předávaly své zkušenosti přímo z praxe.

9.3 VÝZKUMNÁ OTÁZKA Č. 3: JAKÝ MAJÍ POSTOJ RESPONDENTI PŘI REKAPITULACI SVÉHO ŽIVOTNÍHO ROZHODNUTÍ STÁT SE ADOPTIVNÍMI RODIČI?

Záměrem výzkumu této otázky bylo zjistit, jaký mají osvojitelé postoj, jak hodnotí své adoptivní rodičovství s odstupem času. Tato otázka pro respondenty nebyla jednoduchá, vyjadřovali své emoce (pocity štěstí, pláč), někdy potřebovali více času, než odpověděli.

Jedna oslovená rodina odmítla podrobnější vyjádření k zpětnému hodnocení svého rozhodnutí: *„Zatím zpětně nehodnotím“*. Osvojitelé, kteří jsou „čerstvími“ rodiči jen pár let, hodnotí své rozhodnutí následovně: *„...to, že jsme s manželem adoptivními rodiči, bychom neměnili, jsme šťastní“*, nebo: *„...jsme neskutečně šťastní a neměnili bychom“*. Tyto páry několik let čekaly na dítě. Svého rodičovství si plně užívají od okamžiků, kdy své děti poprvé uviděly v dětském centru nebo u pěstounů na přechodnou dobu. Své děti hojně fotografují, sepisují knihu života, pořizují videa. Osobním názorem u těchto párů ocenila autorka výzkumu střízlivý vhled do budoucna, že mohou, s dospíváním dětí, přijít výchovné či jiné problémy. Vyjádřili to např.: *„...nevíme, co nám život přinese a nadělí...“*, *„...děti budou mít spoustu otázek, budou zřejmě hledat své kořeny, puberta bude možná drsnější...“* Svou rodinnou situaci stručněji popsala osvojitelka v rodině, kde vychovávali biologického syna a adoptovanou dceru. Syn je již dospělý a žije ve vlastní domácnosti. Dcera studuje na střední škole. S dětmi měli běžné výchovné problémy. V této rodině hodnocení vyjádřili: *„...jsem ráda, že jsme to udělali...“*, *„...nelituji, jsem rád, jak to je a jak to bylo“*. Svědectví osvojitelky páté rodiny bylo nejboššírnější. Popsala rodinnou anabázi u všech čtyř dětí. Tato rodina byla otevřená a přijala děti jiného etnika. V dětství, pak zvláště v období dospívání tyto děti měly svá specifika, která společně musela řešit, někdy úspěšně, jindy bez úspěchu. Děti jsou dnes dospělé a tři z nich už mají své rodiny, čtvrtý zatím zůstává v domácnosti u rodičů. Dodnes jsou rodiče těmto dětem oporou a pomáhají jim, např. ve finanční tísní, u partnerských a rodinných neshod, hlídají vnoučata. Závěrečné ohodnocení osvojitelka popsala: *„...shodli jsme se s manželem na tom, že bychom to udělali znovu. Život bez dětí by pro nás nebyl...“*. Své hodnocení a postoj nejprve odmítli vyjádřit v poslední dotazované

rodině. Osvojitelka se omlouvala, že se již „v tom nechce hrabat“. Následně za pár dnů telefonovala, byla smluvena schůzka a výpověď emotivně dokončila. Se synem měli a mají výchovné problémy, přesto krásnými slovy popsala postoj adoptivního rodičovství: „...chtěli jsme děti, bez dětí by to nešlo, to nemá smysl...“, „...kluk ať je jaký je, je to náš kluk“.

9.4 SHRNUÍ VÝZKUMNÝCH ŠETŘENÍ

V rámci prováděného výzkumu, který byl zaměřen na motivaci osvojitelů k rozhodnutí stát se adoptivním rodičem, dále na jejich názor na proces a přípravu žadatelů o dítě a na jejich postoj k rozhodnutí přijmout dítě do rodiny, byly zjištěny následující poznatky. Protože autorka nikdy předtím žádný kvalitativní výzkum nedělala, mohou být výsledky zatíženy chybami.

Pohnutky, které vedou osvojitele k podání žádosti o osvojení jsou jednoznačně touha po dítěti, které většinou ze zdravotních či jiných neznámých příčin brání přirozené reprodukci. Toto zjištění je také impulsem k řešení vzniklé situace osvojitelů a podání žádosti o osvojení. Jinou možnost rodičovství či náhradní rodinné péče respondenti nepřipouští. S myšlenkou osvojení v naprosté většině přichází partnerka páru a za podpory manžela se s nápadem oba ztotožní. Požadavky osvojitelů o přijímaném dítěti uvedené v žádosti se shodují – dítě by mělo být co nejmladší, zdravé s léčitelnými nemocí, pohlaví nerozhoduje. V možnosti výběru etnika bylo ve většině upřednostněno majoritní etnikum, dva páry uvedly možnosti přijetí dítěte jiného etnika. V naprosté většině osvojitelé uvedli v žádosti zájem o přijetí více jak jednoho dítěte. Po přijetí prvního dítěte žádost rozšířili o další dítě. Jako důvod uvádí, že nechtějí mít jedináčka a chtějí pro své dítě sourozence. Dvě rodiny po přijetí dítěte žádost nerozšířily, v jednom případě zůstaly u jednoho dítěte, v druhém případě již jedno dítě v rodině bylo.

Subjektivní názor na proces osvojení a přípravu budoucích žadatelů se různí. Jedním z důvodů různého hodnocení je časové období, kdy osvojitelé tímto procesem prošli. Páry, které si procesem osvojení prošly před 40-ti lety a více, uvedly jednoduchost a rychlost kroků k zařazení do registru žadatelů. V tomto období chyběla odborná příprava a psychologické posuzování žadatelů. Osvojitelé, kteří absolvovali kroky vedoucí k adoptivnímu rodičovství před 10 až 20 lety, prošli psychologickými pohovory, posuzováním a odborným školením. Tito hodnotí proces jako náročný a složitý, hlavně psychicky i časově. Samotnou odbornou přípravu k osvojení hodnotí pozitivně. Mají pocit, že příprava byla dobře připravena, dala jim

spoustu užitečných informací z teorie i praxe. Nabídla jim situace, které si v souvislosti s osvojením nemuseli uvědomovat. Postřehem, který stojí za zmínku je, že někteří do procesu vstupovali z nutnosti, měli nepříjemné pocity při sdílení svého soukromí před ostatními účastníky kurzu. Kladně ocenili setkávání lidí, které trápí stejný problém. Na přípravě vládla přátelská atmosféra a vznikla opravdová přátelství. Navzájem jsou dodnes v kontaktu.

Co se týče postoje osvojitelů při rekapitulaci svého životního rozhodnutí stát se adoptivními rodiči se v naprosté většině, shoduje. Pouze jedni osvojitelé zpětně své rozhodnutí nehodnotí. Manželské páry i přes různost časového sledu přijetí dětí, životních událostí, výchovných problémů a jiných specifik náhradní rodinné péče, nelitují a znovu by tento krok podstoupily. Život bez dětí jim připadá nesmyslný. Výsledkem výzkumu v oblasti hodnocení svého rozhodnutí osvojení dítěte je, že postoj většiny osvojitelů je pozitivní a dokáží si ho obhájit. Dvě rodiny, ve kterých jsou již děti dospělé je postoj v hodnocení pevný a konečný. Čtyři rodiny, kde děti ještě nedosáhly dospělosti je postoj v hodnocení kladný, alespoň v době výzkumu. Autorka však připouští tvrzení, že dalšími životními zkušenostmi a případnými výchovnými problémy, se tento postoj osvojitelů může změnit.

10 ZÁVĚR

Záměrem této diplomové práce bylo přiblížit čtenářům systém náhradní rodinné péče v České republice, a to především podáním ucelených informací o osvojení (adopci). Teoretická část byla zaměřena na rodinu. Úvod práce popsal definici rodiny, funkce rodiny a typy rodin. Pokračování plynule přešlo k ucelenému pohledu na systém náhradní rodinné péče, na jednotlivé formy náhradní rodinné péče, formy péče ústavní, vývoji dítěte a jeho psychických potřeb v jeho raném období. Podrobněji byl popsán proces osvojení, tzn. jeho zprostředkování, odborná příprava žadatelů v Olomouckém kraji a převzetí dítěte do náhradní rodiny.

V praktické části bylo cílem zmapovat a popsat jednotlivé kroky procesu osvojení z pohledu samotných osvojitelů. Byl dán prostor k popisu skutečností, které předcházeli rozhodnutí žadatelů k podání žádosti o osvojení a vlastnímu vyjádření zkušeností z odborné přípravy budoucích osvojitelů. V úplném závěru výzkumu byl věnován prostor k hodnocení osvojitelů být adoptivním rodičem. Pohnutky, které vedly osvojitele k podání žádosti o osvojení byly jednoznačně touha po dítěti. Toto zjištění jim bylo také impulsem k řešení vzniklé situace a podáním žádosti o osvojení. Subjektivním názorem na proces osvojení a přípravu budoucích žadatelů se účastníci výzkumu různili. Páry, které si prošly procesem osvojení před 40-ti lety a více, uvedly jednoduchost a rychlost kroků k zařazení do registru žadatelů. V tomto období však chyběla odborná příprava a psychologické posuzování žadatelů. Jiné hodnocení uvedli páry, které absolvovaly proces osvojení před 10 až 20 lety. Tyto prošly psychologickými pohovory, posuzováním a odborným školením a hodnotily proces jako náročný, dlouhý a složitý. Samotnou odbornou přípravu k osvojení hodnotily pozitivně. Příprava podle nich byla dobře připravená, zorganizovaná a dala jim spoustu užitečných informací z teorie i praxe. Osvojitelé vyhodnotili své rozhodnutí stát se adoptivním rodičem v naprosté většině pozitivně. Pouze jedni osvojitelé zpětně své rozhodnutí nehodnotili. Manželské páry i přes různost časového sledu přijetí dětí, životních událostí, výchovných problémů a jiných specifík náhradní rodinné péče, nelitují a znovu by tento krok podstoupily. Rodiny, ve kterých jsou již děti dospělé, byl postoj v hodnocení pevný a konečný. V rodinách, kde děti ještě nedosáhly dospělosti, byl postoj v hodnocení v době výzkumu kladný. Autorka však připustila tvrzení, že dalšími životními zkušenostmi a případnými výchovnými problémy, se tento postoj osvojitelů může změnit.

Osvojení je bohuľibou ěinností. Na straně jedné jsou děti, které nemohou vyrůstat ve vlastní biologické rodině a na straně druhé jsou rodiny, kde po dítěti touží. Třetí strana je pílřem, který vše zprostředkovává, tzn. systém náhradní rodinné péče. Z výpovědí osvojitelů je zřejmé, že proces osvojení přijetím děťátka do rodiny nekončí, ale naopak začíná. Ten největší úkol je teprve před nimi – společně s dítětem musí vytvořit plnohodnotnou rodinu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BUEBLOVÁ, V., VÁVROVÁ, A., VYSKOČIL, F., POKORNÁ, P. *Adopce.com-průvodce náhradní rodinnou péčí*. 6.vyd. Praha: Spolu dětem, 2014. 56 s. (brožura)

DUNOVSKÝ, J. *Sociální pediatrie: vybrané kapitoly*. 1. vyd. Praha: Grada, 1999. 279 s. ISBN 80-7169-254-9.

FERJENČÍK, J. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu*. 1.vyd. Praha: Portál, 2000. 256 s. ISBN 80-7178-367-6.

GABRIEL, Z., NOVÁK, T. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. 144 s. ISBN 978-80-247-1788-3.

GRECMANOVÁ, H., HOLOUŠOVÁ, D., URBANOVSKÁ, E., BŮŽEK, A. *Obecná pedagogika II*. 2. vyd. Olomouc: HANEX, 2003. 192 s. ISBN 80-85783-24-X.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum. Základní teorie, metody a aplikace*. 4. vyd. Praha: Portál, 2016. 440 s. ISBN 978-80-262-0982-9.

MATĚJČEK, Z. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. 2. vyd. Praha: Portál, 1994. 98 s. ISBN 80-85282-83-6.

LANGMEIER, J., MATĚJČEK, Z. *Psychická deprivace v dětství*. 3. vyd. Praha: Avicenum, 1974. 398 s. ISBN 08-049-74.

MATĚJČEK, Z. *Co děti nejvíc potřebují*. 1. vyd. Praha: Portál, 1994. 108 s. ISBN 80-7178-006-5.

MATĚJČEK, Z. *Co řekneme osvojenému dítěti?* Praha: Práce, 1986. 7 s. (brožura)

MATĚJČEK, Z. *Rodičovství biologické a psychologické*. Sborník z 3.konference o náhradní rodinné péči, Olomouc 1984. Praha: MPSV, 1986. 222 s.

MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 2.vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997.144 s. ISBN 80-85850-9.

MUSILOVÁ, M. *Pedagogická diagnostika*.2. vyd. Olomouc: Pedagogická a výchovná poradna, 2015. 56 s. ISBN 978-80904822-9-6.

SCHAEFFEROVÁ, E. *Co je rodina?* 1.vyd. Praha: Návrat domů, 1995. 178 s. ISBN 80-85495-41-4.

SVOBODA, M. *Psychologická diagnostika dospělých*. 4. vyd. Praha: Portál, 2010. 344 s. ISBN 978-80-7367-706-0.

ŠKVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách: Pravidla hry*. 1.vyd. Praha: Portál, 2007. 384 s. ISBN 978-80-7367-313-0.

ZEZULOVÁ, D. *Pěstounská péče a adopce*. 1. vyd. Praha: Protál, 2012. 200 s. ISBN 978-80-262-0065-9.

SEZNAM POUŽITÉ PRÁVNÍ NORMY

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v úplném znění. Nový občanský zákoník 2014, platnost od 1.1.2014. Nakladatelství Sagit, Ostrava-Hrabůvka, 2014. 320 s.

ISBN 978-80-7208-920-8.

SEZNAM POUŽITÝCH ELEKTRONICKÝCH DOKUMENTŮ

Adopce.com [online]. 2015 [cit. 2015-10-16]. Projekt náhradní rodinné péče. Dostupné z WWW: <<http://www.adopce.com/app/templates/adopce/brozura2014.pdf>>.

Uplnezneni.cz [online]. 2015. [cit. 2015-10-21]. Zákon 359/1999 Sb., aktuální znění, zákon upravující ochranu práv dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu, ochranu oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění, a působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny. Dostupné z WWW:

<<http://www.uplnezneni.cz/zakon/359-1999-sb-o-socialne-pravni-ochrane-deti/>>.

Mpsv.cz [online]. 2015 [cit. 2015-10-15]. Pěstounská péče na přechodnou dobu pro nejmenší děti. Dostupné z WWW:

<http://www.mpsv.cz/files/clanky/15309/PPPDpro_nejmensi_deti.pdf>.

Mpsv.cz [online]. 2015 [cit. 2015-10-29]. Analýza implementace programu PRIDE v ČR. Dostupné z WWW: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/21395/Analyza_PRIDE.pdf>.

Kr-olomoucky.cz [online]. 2015 [cit. 2015-10-29]. Zprostředkování náhradní rodinné péče. Dostupné z WWW: <<https://www.kr-olomoucky.cz/zprostredkovani-nahradni-rodinne-pece-cl-3226.html>>.

Mpsv.cz [online]. 2016 [cit. 2016-09-01]. Vývojová psychologie pro sociální práci. Dostupné z WWW: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/14812/VP_nahled.pdf>.

SEZNAM PŘÍLOH:

Příloha č. 1   Rozhovory s rodiči

Příloha č. 2   VZOR – Žádost o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se
osvojiteli/pěstouny/pěstouny na přechodnou dobu + dotazník k žádosti

Rozhovor č. 1:

„A“

Dobrý den, jmenuji se Pavlína Dorňáková a studuji obor Pedagogika - sociální práce na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Diplomovou práci mám zaměřenou na téma náhradní rodinná péče – adoptivní rodičovství. Ke své závěrečné diplomové práci, potřebuji provést rozhovor s osvojiteli, kteří mají osobní zkušenost a stali se náhradními rodiči přijatých dětí. Rozhovor bude sloužit pouze k přepisu do mé diplomové práce a nebude uvedeno vaše jméno ani příjmení.

M .... muž

Ž .... žena

Jaké důvody vás přivedly k rozhodnutí stát se osvojiteli?

Ž S manželem jsme se brali mladí a téměř nic jsme neměli. Vzali jsme si docela vysoké půjčky a pustili se do stavby malého rodinného domku. V této finanční situaci jsme na děti nespěchali, ale jak se blížila třicítka a já po roce snažení o miminko jsem stále nemohla otěhotnět, trochu jsme znejistěli.

M Po různých lékařských vyšetřeních lékaři nenašli příčinu nezdarů, z jejich pohledu jsme byli oba zdraví.

Kdo začal o možnosti osvojení hovořit jako první a kdy jste podali žádost?

Ž Toto téma jsem otevřela já a nenásilně jsem jej manželovi podsouvala. Manžel potřeboval více času než já.

M Oba jsme po dětech toužili, ale pro mě byla představa přijmout do rodiny cizí dítě docela těžká. Hodně jsme se o tom s manželkou bavili – museli jsme vše dobře zvážit, protože je to vážné rozhodnutí.

Ž Nakonec mě manžel podpořil a jednoho dne, přesněji v říjnu roku 2007, jsme se vydali na úřad podat žádost o adopci dítěte.

Neuvažovali jste o jiné možnosti rodičovství, náhradní rodinné péče?

Ž Víte, když jsme se snažili o vlastní děťátko a nedařilo se, tak jsme o jiné variantě než je osvojení ani neuvažovali. Chtěli jsme děťátko, aby bylo naše. Potřebovali jsme si naplnit touhu a potřebu rodičovství. V té době jsme se o pěstounskou péči vůbec nezajímali. Nevyhledávali jsme informace o náhradních matkách. Podstoupili jsme několik inseminací v IVF centru, do umělého oplodnění jsme však nešli a druhá nepřírozenější cesta k „vlastnímu“ dítěti je adopce.

Jak probíhala vaše odborná příprava budoucích osvojitelů?

M Bylo to opravdu neskutečné a hlavně nekonečné ... podání žádosti na úřadu, návštěva sociální pracovnice, stohy papírů – výpis z rejstříku trestů, posudky od zaměstnavatele, od městského úřadu, potvrzení o zdravotním stavu, majetkové poměry, životopis, vyplňování našich představ o dítěti, psychologické pohovory a testy, přípravné kurzy, schválení úřadem, že jste vhodným žadatelem, celý proces schvalování trval bezmála rok.

Ž Jak naivní jsme byli, když jsme vstupovali do celé schvalovací mašinérie. Vůbec jsme netušili, že celý proces adopce je tak zdlouhavý a náročný, hlavně na psychiku.

V naší přípravné skupině bylo šest manželských párů, každý měl jiný životní příběh, ale spojovalo nás jedno téma – touha po dítěti, nakonec se z nás vytvořila prima parta. Po ukončení kurzu jsme se neselekávali, ale vyměnili jsme si e-mailové adresy a vždy, když někdo přijal děťátko, tak se podělil o tuto radost s ostatními.

Jak hodnotíte odbornou přípravu budoucích osvojitelů?

Ž Asi jako skoro každý účastník této přípravy i já jsem šla do toho s pocitem, když chceme dítě musíme to podstoupit. Považovala jsem to za zbytečné, vždyť vychovávat dítě budeme snad umět i bez školení. Příprava byla zajímavá, přišlo pár odborníků a vedlo s námi diskuse, přednášeli o náhradní rodinné péči – spousta teorie. Byly pozvány i páry, které už měly adoptované děti a mohli jsme se jich ptát co nás zajímá. Toto jsem považovala za nejdůležitější, po letech si ještě přesně vybavím jejich příběhy. Z teorie si nepamatuji nic, stejně až máte dítě řešíte situace a problémy za chodu života. Ale zase vím, kam se mohu obrátit při výchovných problémech, popřípadě, když děti budou hledat své kořeny a nebudou si vědět rady, může pomoci psycholog z oboru. Ráda také vzpomínám na všechny účastníky kurzu, byli jsem prima parta. Některým se podařilo otěhotnět a mít své děti, jiní mají své štěstí adoptované.

M Nemám rád akce typu „budeme sedět v kruhu a budeme si povídat o ....“, rozebírání pocitů a namalujeme si domeček atd. Ale nevzpomínám ta tento kurz ve zlém, ale nic mi to nedalo. Rád potkám někoho z účastníků a pokecáme co život přinesl.

Kolik jste chtěli dětí?

Ž Chtěli jsme jedno a potom jsme žádost rozšířili ještě o jedno dítě, aby nebylo jedináček.

Jaké byly vaše představy o dětech (dítěti), které by jste přijali?

M Chtěli jsme co nejmenší, zdravé a našeho etnika.

Ž Před absolvováním kurzu jsme měli představu malého bílého zdravého miminka. Po absolvování kurzu, kde se dozvíte více o úskalí nechtěných dětí, tajených těhotenstvích, drogách, alkoholu, žloutenky, jiné etnikum aj., jsme požadavky a představy malinko přehodnotili. Chtěli jsme dítě našeho etnika, do jednoho roku, na pohlaví nezáleží (ale vnitřně jsem toužila po děvčátku), léčitelné nemoci.

Jak dlouho jste čekali na první dítě?

Ž Tak to vám řeknu přesně na měsíce. Od podání žádosti dva a půl roku. Žádost jsme podali na konci roku 2007 a v únoru 2010 nám zavolali, že pro nás mají miminko. Čekání bylo nekonečné, hodně jsem brečela, věnovala se koníčkům a s manželem jsme chodili na výlety. Dětský pokoj ani vybavičku jsme nepořizovali, nevěděli jsme jak staré dítě dostaneme, ale něco jsme měli schované u babičky ve skříních po dětech od mé sestry.

Jak dlouho jste čekali na druhé a další dítě?

M Čekali jsme opět dva roky a něco od rozšíření žádosti o druhé dítě.

Ž Druhý telefon nám zazvonil také za dva a půl roku od rozšíření žádosti. Máme tedy dvě děti s věkovým odstupem tří let, je to ideální.

Splnily se vaše představy o dítěti/dětech?

Ž Když nám poprvé zavolali a než jsme naši holčičku uviděli poprvé, velice jsem se bála svých představ – jaká budu máma, budu mít dostatečně ráda cizí dítě, jak bude

vypadat, bude zdravé, z jakého prostředí asi bude... Pak nás na krajském úřadu seznámili se spisem a anamnézou dítěte, ukázali fotku ... na fotce se mi dítě moc nelíbilo, začala jsem uvnitř panikařit ... pak jsme jeli do kojeneckého ústavu a sociální pracovnice nám v pokoji plném miminek přinesla miminko v růžových dupačkách... krásnější miminko jsem neviděla, byla jsem máma během pár vteřin ... chovala jsem v náručí zdravou tříměsíční holčičku, naši dceru ...

M Krásnější děti bychom si ani sami nevyrobili ...(smích)

Ž Druhé děťátko, chlapeček, předčil také všechna naše očekávání. Přivezli jsme si domů téměř tříměsíčního chlapečka, zdravého a velmi klidného. Máme krásné, bystré a zdravé děti. Obě děti mají pěknou anamnézu.

Od koho, odkud jste si dítě/děti přebírali do své péče?

Ž První dítě jsme přebírali z kojeneckého ústavu, druhé z péče přechodných pěstounů.

Jak hodnotíte převzetí dítěte z kojeneckého ústavu (dětského centra) oproti převzetí dítěte od přechodných pěstounů?

Ž Když to zpětně zhodnotím, tak přes veškerou péči, kterou dětem v kojeňáčku věnují, individuální přístup chybí. Personál kojeneckého ústavu byl úžasný, všichni na nás byli hodní, milí, informovali nás o zdravotním stavu dítěte o jeho vývoji, kdy spí, jak jí atd. Nejdůležitější pro nás byla rychlost převzetí dítěte, v úterý jsme holčičku viděli poprvé a v pátek jsme dostali od krajského úřadu razítko s povolením propuštění dítěte do naší péče. Nabídli nám, že pokud budeme potřebovat můžeme kdykoli zavolat. Chlapce jsme přebírali z péče přechodných pěstounů. Pěstouni byli také milí a vstřícní, miminko bylo vymazlené. Tady není pochyb o potřebnosti přechodných pěstounů v péči o opuštěné děti. Jen předávání děťátka bylo zdouhavé, několikrát jsme jeli byli na návštěvě u pěstounů a s dítětem se seznamovali. Chodili jsme s ním na procházky a s těžkým srdcem odjížděli, abychom za tři dny znovu přijeli. Pěstouni bydleli daleko, skoro dvě hodiny autem. Spokojeni jsme s převzetím dítěte z kojeňáčku i od přechodných pěstounů. Jen od přechodných pěstounů je to na dlouhé lokte a není to ku prospěchu ani adoptivních rodičů ani dítěte.

M Souhlasím s manželkou, jsem rád, že to máme za sebou.

Ž Jezdíme do kojeňáčku, když pořádají den otevřených dveří v červnu. Pokaždé jdeme holčičce ukázat postýlku, ve které spinkala. S přechodnými pěstouny jsme v kontaktu – posílám fotky a několikrát jsme se i navštívili. Obě děti ví, že jsou z „kouzelného domečku“.

Budete své dítě informovat o skutečnosti, že je osvojené?

M Ano, naše děti to ví, informujeme je úměrně jejich věku.

Ž Už v přípravném kurzu nás informovali o potřebě informovat děti o skutečnosti, že jsou adoptované. Dnes je to dokonce uzákoněné. Naše děti od batolete znají pohádku o kouzelném domečku, u starší postupně přidáváme informace a odpovědi na otázky, které pokládá. Nezasťírám, ale obavy jaká bude budoucnost, a zda děti zůstanou s námi. Pokud budou hledat své kořeny budeme jim pomáhat.

Jak pohlížíte zpětně na vaše rozhodnutí stát se adoptivními rodiči?

Ž Chtěli jsme být rodina a to se nám splnilo. Jsme trochu jiná rodina, rodina náhradní a vše co nám život s dětmi přinese musíme přizpůsobovat této skutečnosti. Děti

budou mít spoustu otázek, budou zřejmě hledat své kořeny, puberta možná bude drsnější, ale je ještě příliš brzy, abychom se nad tímto trápili nebo přemýšleli. Prostě to musíme řešit, až to přijde. Pevně doufám, že s manželem budeme dětem oporou v časech dobrých i těch horších a jako rodiče nezklameme. Holčička je divoká, tvrdohlavá, stále chce mít pravdu, má často hysterické záchvaty, někdy je až agresivní. Je také velice inteligentní, kreativní, pohybově nadaná, citlivá. Chlapeček je klidný, poddajný, citlivý, poslouchá, až se o něho bojíme, že se nebude umět v tomto světě prosadit. S manželem díky rodičovství máme na sebe méně času, vše podřizujeme dětem a to asi taky není dobře. Jsme spolu už 20 let a náš vztah zraje jako víno, někdy máme burčák, jindy polosladké, někdy trpké. To že jsme se s manželem stali adoptivními rodiči, bychom neměnili, jsme šťastní.

Děkuji za rozhovor.

Rozhovor č. 2:

„B“

Dobrý den, jmenuji se Pavlína Dorňáková a studuji obor Pedagogika - sociální práce na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Diplomovou práci mám zaměřenou na téma náhradní rodinná péče – adoptivní rodičovství. Ke své závěrečné diplomové práci, potřebuji provést rozhovor s osvojiteli, kteří mají osobní zkušenost a stali se náhradními rodiči přijatých dětí. Rozhovor bude sloužit pouze k přepisu do mé diplomové práce a nebude uvedeno vaše jméno ani příjmení.

M .... muž

Ž .... žena

Jaké důvody vás přivedly k rozhodnutí stát se osvojiteli?

Ž Důvodem byly zdravotní komplikace. Měla jsem 2x mimoděložní těhotenství, bylo to v letech 1976 a 1977. Umělé oplodnění se v té době dělalo jen v zahraničí.

Kdo začal o možnosti osvojení hovořit jako první a kdy jste podali žádost?

Ž Jako úplně první se o možnosti adopce zmínil můj gynekolog. Pak jsme to doma s manželem probírali a dohodli jsme se, že si dítě adoptujeme. O našem rozhodnutí jsme řekli i nejbližší rodině, a ti nás podpořili, to bylo v roce 1978.

Neuvažovali jste o jiné možnosti rodičovství, náhradní rodinné péče?

Ž O jiné možnosti rodičovství jsme neuvažovali. Rozhodli jsme se tak proto, že jsme chtěli, aby dítě bylo naše, mělo naše příjmení a jeho výchovu neovlivňoval nikdo z původní rodiny.

Jak probíhala vaše odborná příprava budoucích osvojitelů?

Ž Byly to psychologické pohovory, návštěvy sociální pracovnice. Žádnou jinou odbornou přípravu nebo víkendovky jsme neabsolvovali ... nevím jestli je v té době dělali. Mám vystudovanou střední zdravotnickou školu, obor dětská sestra. V té době jsem pracovala v jeslích u dětí a to jim stačilo.

Jak hodnotíte odbornou přípravu budoucích osvojitelů?

Ž Nic nového to pro nás nebylo.

Kolik jste chtěli dětí?

Ž Chtěli jsme mít víc dětí. Vzali by jsme si i sourozence. Děti jsme si nevybírali.

Jaké byly vaše představy o dětech, které by jste přijali?

Ž Nejdřív chtěl manžel kluka co nejmladšího, světlého. Já jsem s ním souhlasila. Potom nám nabídli poloromskou holčičku 3,5 měsíční. Chodili jsme ji navštěvovat a s radostí jsme ji přijali. U druhého dítěte nám nevadilo, že bude trochu tmavší, radši by jsme chtěli kluka, ale mít holku by nám nevadilo. U třetího by jsme si vzali i trochu postižené dítě, pohlaví jsme neřešili, mohlo být i romské. U čtvrtého dítěte nám nevadilo pohlaví ani etnikum. Vždy jsme chtěli děti od narození do 3 let.

Jak dlouho jste čekali na první dítě?

Ž Na první dítě jsme čekali asi 2 roky. Čekání jsme si krátili koníčky. Já šitím, pletením, vyšíváním. Manžel studoval na večerní průmyslové škole strojnické. Společně jsme se starali o včely a zahradu. Také jsme jezdili na výlety autem, zájezdy, chodili na koncerty zpěváků.

Jak dlouho jste čekali na druhé a další děti?

Ž Na druhé dítě jsme čekali asi 3 roky. Dítě mělo v té době 11 měsíců. Na třetí dítě asi 1,5 roku a dítě mělo 19 měsíců. Na čtvrté dítě 7 měsíců a bylo mu 6,5 měsíců. Období čekání na další dítě jsme trávili péčí o děti, které jsme měli v rodině, společnými akcemi, výlety apod.

Splnily se vaše představy o dětech?

Ž První dítě – chtěli jsme kluka, dostali jsme holčičku. Byla tmavší, ale moc hezká. Poprvé jsme ji viděli zezadu jak spala. Podruhé už byla vzhůru. Měla na svůj věk dost dlouhé černé vlásy a modré oči. Zdálo se nám to nemožné, že budeme mít dítě. Byli jsme velice šťastní. Moc jsme se těšili až ji budeme mít doma. Druhé dítě – bylo nám to jedno. Kdyby jsme si mohli vybrat, chtěli bychom kluka. Pohlaví dítěte nám vyšlo, mohl být o něco mladší. Když jsme ho viděli poprvé, bylo to nepopsatelné, byli jsme šťastní, že je to kluk, radovala se i dcera, že bude mít brášku. Byl tmavší a měl světlé vlásy. U třetího dítěte nám bylo jedno jestli bude kluk nebo holka. Nabídli nám holčičku. První setkání bylo rozpačité. Čekali jsme o něco světlejší dítě. Měla černé vlásy učesané do culíku a hnědé oči. Vyrůstem drobnější než děti jejího věku. Problém byl v tom, že se nás bála. Pak se jí zalíbil syn, kterého jsme měli s sebou, skamarádili se, a pak spolu všude chodili a drželi se za ruce. Škoda, že nebyla mladší. I přes to jsme ji rádi přijali. U čtvrtého dítěte jsme pohlaví neřešili. Překvapením, velmi milým, byl pro nás blondatý 6,5 měsíční chlapeček. Měl však malé postižení, které už řešili v kojeňáku. V té době jsem měla 41 let. Když jsem si ho vzala do náruče jako bych omládla. Velice jsem si to užívala, že jsme tak velká rodina. Byli jsme šťastni za každé dítě, které jsme z kojeneckého ústavu dostali. Vždy jsme jej přijímali s radostí a s láskou, a také s pocitem odpovědnosti za jejich život.

Od koho, odkud jste si děti přebírali do své péče?

Ž Všechny děti jsme si přebírali z kojeneckého ústavu.

Jak hodnotíte převzetí dětí z kojeneckého ústavu?

Ž Děti jsme dostali ze čtyř kojeneckých ústavů. Každé předávání bylo jiné. Na první dítě jsme se chodili dívat a vozit. Předání bylo s radami, chodila jsem s ní do kojeňáku na prohlídky. Projevovali zájem o to, jak se jí daří, co už všechno umí. Informovanost byla dobrá. Druhé dítě jsme neviděli, bylo to daleko do kojeneckého ústavu. Při příjezdu nám ho přinesli ukázat, chvíli jsme si s ním hráli a byl s námi kamarád. Hned jsme si ho odváželi domů. Informovanost o rodičích dobrá. Zapomněli se zmínit o deformaci hrudníku a dítě bylo špinavé. Jinak o jeho zdravotním stavu jsme byli informováni. Na návštěvě v kojeneckém ústavu pak jsme nebyli kvůli velké vzdálenosti. Třetí dítě jsme také v kojeneckém ústavu viděli poprvé. Byla už větší, přišla za ruku se sestrou, počůraná, nechtěla za námi. Sestra jí přinesla rohlík a to pomohlo. Začala si s námi hrát a nejvíc se jí líbil její nový bráška. Šli jsme se rozloučit před odjezdem na zahradu za sestrami a dětmi. Sestry měly radost, že si ji odvážíme. Informovanost o rodičích a zdravotním stavu byla dobrá. Holčička byla čistá. Asi po roce jsme přijeli na návštěvu do kojeňáku. Prohlídli si ji, poptali se co umí, všechno bylo nějak ve spěchu. Znovu jsme do kojeneckého ústavu nejeli. Neměli jsme z toho dobrý pocit. Čtvrté dítě jsme taktéž viděli v kojeneckém ústavu poprvé a mínili jsme si ho odvézt domů. Chlapec měl 6,5 měsíce, odjel s námi bez problémů. Předávání bylo uspěchané, měli jsme s manželem pocit, jako by nám o jeho zdravotním stavu něco neřekli. Informovanost o rodičích byla dobrá, dítě bylo čisté. Vezli jsme si domů i jeho fotky z doby kdy byl mladší. Dítě bylo plačtivé. U prvního dítěte bylo všechno pozvolna, návštěvy kojeneckého ústavu, seznamování se s dítětem. Druhé až čtvrté dítě jsme odváželi aniž bychom je předtím viděli a předávání a vyřizování dokumentace v kojeňáku bylo otázkou asi jedné hodiny.

Budete své dítě informovat o skutečnosti, že je osvojené?

Ž Všechny naše děti jsme co nejdříve informovali o tom, že my jsme sice jejich rodiče, ale se nám nenarodili, my jsme se je vybrali, a to znamená hodně. Pak jsme jim řekli příhody, které se udály při našem prvním setkání a to se jim líbilo. Často jsme se k tomu tématu vraceli.

Jak pohlížíte zpětně na vaše rozhodnutí stát se adoptivními rodiči?

Ž Nejstarší dívka je vdaná a má šest dětí. Studovala střední zdravotnickou školu, je zdravotní sestra. Nyní je s dětmi doma. Byla první naše dítě, dlouho byla sama, tak zkoušela co vydržíme. Při její výchově jsme se hezky zapotili. Když měla 18 let, odešla bydlet za klukem se kterým chodila. Nevzala si ho. Svatbu jsme jí vystrojili se synem manželova spolupracovníka a kamaráda. Je vdaná 16 let, manželství není podle ní moc dobré. Pořád vzpomíná, jak jí bylo u nás dobře, jak si toho nevážila a lituje, že se čas nedá vrátit zpět.

Starší syn je ženatý, se ženou nebydlí, odešla za jiným. Mají spolu 6-ti letou holčičku, o kterou se společně i s rodiči jeho ženy staráme. Chodí do zaměstnání. Náš první syn, tichý, hodný, stydlivý. Trochu měl problémy v učení, které nakonec dokončil. Byl dyslektik. V učení mu nešla práce soustružníka. Změna chování k horšímu nastala v učení.

Mladší dcera je rozvedená, žije se starším přítelem, se kterým má tři kluky. Nyní je na mateřské dovolené. Vztah mezi nimi není dobrý. V mládí byla temperamentní, řešili jsme to tanečním kroužkem, který ji bavil. Škola jí moc nešla, učení nedokončila. Chybělo jí jen udělat zkoušky, nešla na ně ani v náhradním termínu. Jako jediná z našich dětí má jen základní vzdělání. V té době už u nás nebydlela. Po 18. roku také odešla bydlet za přítelem do bytu. Pořád říkala, že chce mít dítě, i přesto, že chodila do školy. Pa jsme o ní nějaký čas nevěděli. Chodila kdovídkde, až jednou zazvonila těhotná u našich dveří. Chtěla, abychom jí poskytli bydlení a finančně ji zajistili. Snažili jsme se jí pomoci. Nějakou dobu u nás bydlela za předem stanovených podmínek. Pak odešla s klukem, kterého si vzala i přes to, že oba věděli, že dítě není jeho. Manželství nefungovalo, za nějaký čas se rozešli, rozvedli se a ona začala žít s otcem dítěte a s ním má celkem 3 kluky.

S dětmi byly starosti i radosti. Když byly malé, všechno se lépe zvládalo. V pubertě to bylo u některého dítěte hodně složité. Problémy a starosti o děti nás s manželem posilovaly a měli jsme a máme spolu pevný vztah postavený na vzájemné důvěře. V tomto směru jsme byli prověřováni od našeho nejmladšího syna. Když byl malý, byl stále ubrečený, nešíkonný. Nikdo ho nechtěl a nezvládal hlídat, jen nejstarší dcera a já. Později u něj byla diagnostikována dyslexie a hyperaktivita. Pořád byly nějaké neshody se sourozenci a s kamarády. Měl problémy ve škole v učení i v chování. Znamku zhoršenou neměl. Pořád byl na mě upnutý, chtěl mě jen pro sebe. Když to nešlo, začal být zlý, stupňovalo se to, byl sprostý i na manžela. Museli jsme ho dát do psychiatrické léčebny do Šternberku na léčení. Po návratu změnil i školu. Začal chodit na zvláštní školu dle doporučení lékařky. Když byl doma nějaký čas, začal zkoušet znovu co mu dovolíme. Začal říkat lživé věci mě o manželovi a obráceně. Já jsem pracovala na tři směny, manžel jezdil domů 1x týdně. Byla to opravdu těžká zkouška, kdy se prověřila naše vzájemná důvěra. Jeho špatné chování viděly i naše starší děti, domlouvaly mu, ale měl svou hlavu a plno „chytrých řečí“. V současné době má ukončené učení, které sice dělal 4 roky místo tří roků. Bylo to proto, že se mu nechtělo chodit do školy a na praxi. Má před zkouškami z autoškoly a měl udělané zkoušky na nástavbu s maturitou. Koncem školního roku se rozhodl, že půjde do práce a školu zruší. Zatím chce bydlet u nás a přispívat do domácnosti a na bydlení. Má přítelkyni. Byla bych ráda, kdyby se náš vzájemný vztah udržel na této úrovni.

Jak pohlížíme zpětně na naše rozhodnutí? Shodli jsme se s manželem na tom, že bychom to udělali znovu. Život bez dětí by pro nás nebyl. Zatím máme 10 krásných zdravých vnoučat a máme z nich radost. Se všemi dětmi se stýkáme.

Děkuji za rozhovor.

Rozhovor č. 3:

„C“

Dobrý den, jmenuji se Pavlína Dorňáková a studuji obor Pedagogika - sociální práce na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Diplomovou práci mám zaměřenou na téma náhradní rodinná péče – adoptivní rodičovství. Ke své závěrečné diplomové práci, potřebuji provést rozhovor s osvojiteli, kteří mají osobní zkušenost a stali se náhradními rodiči přijatých dětí. Rozhovor bude sloužit pouze k přepisu do mé diplomové práce a nebude uvedeno vaše jméno ani příjmení.

M .... muž

Ž .... žena

Jaké důvody vás přivedly k rozhodnutí stát se osvojiteli?

Ž Několik let se nám nedařilo, z doposud neznámé příčiny, otěhotnět. Nyní je to hlavně otázka víry.

Kdo začal o možnosti osvojení hovořit jako první a kdy jste podali žádost?

Ž První jsem o adopci dítěte začala mluvit já a to už velmi brzo. Myslím, že ještě neuplynul ani rok neúspěšného plánování rodičovství, a už jsem se tou otázkou začala zabývat a ptát se manžela, proč bychom si nemohli nějaké to děťátko osvojit, a pak mít i to vlastní. On o tom dlouho nechtěl ani slyšet. Žádost o osvojení dítěte jsme podali v říjnu roku 2012, tj. 4 roky poté, co jsme se marně snažili o vlastní dítě.

Neuvažovali jste o jiné možnosti rodičovství, náhradní rodinné péče?

Ž Přiznám se, že myšlenku náhradní matky jsem se nejednou zabývala, jelikož jsem si vlastní dítě moc přála. Ale v České republice není tento typ náhradní rodinné péče zcela legalizován, tudíž jsem tuto možnost po podání žádosti o adopci zcela vypustila. O hostitelskou péči jsme se začali zabývat v době, kdy jsme čekali na první dítě. Podstoupili jsme i přípravný kurz a navštívili i dětský domov, ze kterého bychom nějakému dítěti mohli být hostiteli, každopádně nás v tomto směru zastavila místní sociální pracovnice, která nás informovala o tom, že pro nás jako budoucí osvojitele není tato možnost zdaleka ideální. Ať vydržíme a počkáme si raději na to svoje budoucí děťátko.

Jak probíhala vaše odborná příprava budoucích osvojitelů?

Ž Řekla bych, že velmi standardně. Navštěvy sociální pracovnice, pohovory, víkendovky. Vše probíhalo v klidu, nic zvláštního nás nepřekvapilo. Dá se říct, že všechny pracovnice z této sféry na nás působily velmi příjemně, čímž nám celý tento předadopční proces velmi ulehčily.

Jak hodnotíte odbornou přípravu budoucích osvojitelů?

Ž Naše pocity po ukončení přípravy byly převážně velká úleva z toho, že už to máme za sebou. Ani jednomu z nás nebylo příjemné dělit se o své pocity ve skupině. Nicméně osobní návštěvy a pohovory na kraji nám nevadily. Každopádně na přípravce padlo mnoho informací, ze kterých čerpáme doteď. Opravdové přátelství jsme na přípravě uzavřeli jenom jedno, ale postupem času jsme se díky dětem sblížili, dá se říct se všemi.

Kolik jste chtěli dětí?

Ž Já i manžel pocházíme ze tří dětí, tudíž víme, jak úžasné je mít alespoň dva sourozence. To samé bychom si přáli pro své děti. Od začátku našeho vztahu jsme oba byli za jedno v tom, že bychom rádi měli tři děti a stále se na to cítíme. Máme rozšířenou žádost o sourozence, ale i o další dítě/děti. Děti nemusí být biologicky spříznění.

Jaké byly vaše představy o dítěti, které by jste přijali?

Ž Myslím, že v tomhle jsme nějak nevybočovali z většiny žadatelů, a sice věk do šesti měsíců, léčitelná onemocnění, většinové etniku, mírná preference holčičky.

Jak dlouho jste čekali na první dítě?

Ž Od podání žádosti dva roky, což považuji v tomto směru za poměrně krátkou dobu. Těžké bylo v době čekání přijmout fakt, že byly páry z naší skupiny osloveni dříve. Posléze jsme velmi soucítili s těmi, kteří na děťátko stále čekali a stále soucítili s těmi, kteří doteď čekají. Nejtěžší zkouška v té době však byla, když jsem po více jak roce čekání zjistila, že jsem poprvé v životě otěhotněla a po několika týdnech jsem o to miminko přišla.... Holčička se nám přesto za 9 měsíců narodila, doslova a do písmene .....zazvonil nám „kouzelný telefon“.

Jak dlouho jste čekali na druhé dítě?

Ž Na další dítě čekáme, avšak velké naděje do toho nevkládáme, jelikož situace pro osvojitele není ani v nejmenším příhodná.

Splnily se vaše představy o dítěti?

Ž Jsme neskutečně šťastní a vděční za naši krásnou zdravou holčičku. Ačkoliv si s sebou něco nese, není nic co by nesplnilo naše představy. Je naše od začátku, nedá se to slovy ani popsat. Když jsme naši holčičku uviděli poprvé, tak naše pocity byly neskutečná radost a štěstí, že ji máme, že jsme byli konečně osloveni. Mateřská láska, taková ta opravdová láska, se začala tím dnem vyvíjet a stupňuje se dodnes.

Od koho, odkud jste si dítě přebírali do své péče?

Ž Děťátko jsem přebírali od pěstounů na přechodnou dobu, kteří bydleli nedaleko.

Jak hodnotíte převzetí dítěte od přechodných pěstounů?

Ž Jsme opravdu neskutečně šťastni za to, že naše holčička strávila své první měsíce života u pěstounů, kde měla individuální a láskyplnou péči.

Budete své dítě informovat o skutečnosti, že je osvojené?

Ž Ano budeme. A i kdyby to nebylo uzákoněné, cítíme, že je to naše povinnost ji o tom už malička informovat a její právo být se svojí minulostí vzhledem k jejímu věku seznámena. Vyprávíme pohádku o kouzelném domečku.

Jak pohlížíte zpětně na vaše rozhodnutí stát se adoptivními rodiči?

Ž Jsme neskutečně šťastní a neměnili bychom. Nevíme, co nám život postupně přinese a nadělí, ale jedno je jisté, že chceme, aby naše holčička od nás cítila to, co považujeme za nejdůležitější, a to pocit jistoty, bezpečí a absolutní lásku.

Děkuji za rozhovor.

Rozhovor č. 4:

„D“

Dobry den, jmenuji se Pavlina Dorňáková a studuji obor Pedagogika - sociální práce na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Diplomovou práci mám zaměřenou na téma náhradní rodinná péče – adoptivní rodičovství. Ke své závěrečné diplomové práci, potřebuji provést rozhovor s osvojiteli, kteří mají osobní zkušenost a stali se náhradními rodiči přijatých dětí. Rozhovor bude sloužit pouze k přepisu do mé diplomové práce a nebude uvedeno vaše jméno ani příjmení.

M .... muž

Ž .... žena

Jaké důvody vás přivedly k rozhodnutí stát se osvojiteli?

Ž Setkání s adoptovaným kamarádem.

Kdo začal o možnosti osvojení hovořit jako první a kdy jste podali žádost?

Ž O této možnosti jsem začala hovořit první já a s manželem jsme se rozhodli podat žádost na začátku roku 2011.

Neuvažovali jste o jiné možnosti rodičovství, náhradní rodinné péče?

Ž O jiných možnostech jsme neuvažovali.

Jak probíhala vaše odborná příprava budoucích osvojitelů?

Ž Asi tři pohovory na krajském úřadě, včetně psychotestů. Dále dva trojdenní a jeden dvoudenní kurz pro budoucí osvojitel. Bylo nás 11 párů v kurzu.

Jak hodnotíte odbornou přípravu budoucích osvojitelů?

Ž Odborná příprava budoucích osvojitelů byla velmi dobře připravená, dala nám hodně užitečných informací, které jsme v procesu osvojení využili.

Kolik jste chtěli dětí?

Ž Byli jsme vděčni za jedno, že přišlo i druhé považujeme za zázrak, dál jsme již žádost nerozšiřovali a již jsme vyřazení z evidence uchazečů o adopci.

Jaké byly vaše představy o dítěti, které by jste přijali?

Ž Chtěli jsme dítě do 2 let většinové populace, pokud možno bez větších zdravotních potíží, na pohlaví nezáleželo.

Jak dlouho jste čekali na první dítě?

Ž Necelé dva roky. Během této doby čekání jsme se věnovali svému povolání a příbuzenstvu.

Jak dlouho jste čekali na druhé dítě?

Ž Opět necelé dva roky. Druhé dítě bylo krásným překvapením, vzhledem k velkému počtu žadatelů a nedostatku právně volných dětí.

Splnily se vaše představy o dětech?

Ž Žádné představy jsme neměli, děti jsme přijali jaké jsou. Naše první pocity při prvním setkání byly krásné.

Od koho, odkud jste si děti přebírali do své péče?

Ž První dítě jsme přebírali z kojeneckého ústavu a druhé od pěstounů na přechodnou dobu.

Jak hodnotíte převzetí dítěte z kojeneckého ústavu (dětského centra) oproti převzetí dítěte od přechodných pěstounů?

Ž K tomuto hodnocení jsem opatrná, každé dítě je jiné, ale obecně je asi lepší individuální přístup, tedy u přechodných pěstounů. S našimi pěstouny jsme v občasném kontaktu.

Budete své dítě informovat o skutečnosti, že je osvojené?

Ž Ano budeme. Pomalu povídáme o „domečku“.

Jak pohlížíte zpětně na vaše rozhodnutí stát se adoptivními rodiči?

Ž Zatím zpětně nepohlížím.

Děkuji za rozhovor.

Rozhovor č. 5:

„E“

Dobrý den, jmenuji se Pavlína Dorňáková a studuji obor Pedagogika - sociální práce na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Diplomovou práci mám zaměřenou na téma náhradní rodinná péče – adoptivní rodičovství. Ke své závěrečné diplomové práci, potřebuji provést rozhovor s osvojiteli, kteří mají osobní zkušenost a stali se náhradními rodiči přijatých dětí. Rozhovor bude sloužit pouze k přepisu do mé diplomové práce a nebude uvedeno vaše jméno ani příjmení.

M .... muž

Ž .... žena

Jaké důvody vás přivedly k rozhodnutí stát se osvojiteli?

Ž Nakonec to byly zdravotní důvody. Máme vlastní biologické dítě a když mu bylo okolo pátého roku, chtěli jsme ještě jedno dítě, aby měl sourozence. Otěhotnět přirozenou cestou se nám nedařilo. Byla jsem byla na operaci, mám problémy s ledvinami a pak mi řekli, že další těhotenství zcela nedoporučují.

M Manželka byla tenkrát hodně z toho špatná. Bylo to těžké období pro celou rodinu.

Kdo začal o možnosti osvojení hovořit jako první a kdy jste podali žádost?

Ž Manžel. Žádost, obsahovala žádost o pěstounskou péči i osvojení, jsme podali v roce 2003.

M Můj kolega v práci měl s manželkou dvě děti v pěstounské péči, tak jsme se párkrát bavili a zeptal se mě, proč taky nezkusíme pěstounskou péči, když ještě chceme dítě.

Neuvažovali jste o jiné možnosti rodičovství, náhradní rodinné péče?

M Jo, uvažovali, strávili jsme hodně času zjišťováním informací, od kolegy, v médiích, na úřadech.

Ž Muž mě překvapil svým návrhem náhradní rodinné péče. Je pravda, že pochází z věřící rodiny a vždy chtěl více dětí, spolu jsme chtěli více dětí.

M Udělali jsme školení pro pěstouny i pro osvojitele.

Jak probíhala vaše odborná příprava budoucích osvojitelů?

Ž Několikrát u nás byla sociálka, pak jsme byli na psychologických pohovorech, povídali si s naším dítětem, nějaký čas strávený ve skupině s ostatními žadateli, víte, už je to dávno a asi vám to přesně nepopíšu. Nechtěli jsem dlouho čekat, vzhledem věku našeho biologického dítěte. Do pěstounské péče jdou děti rychleji.

Jak hodnotíte odbornou přípravu budoucích osvojitelů?

Ž Na školení nás bylo hodně, byly tam páry, které chtěly jen adoptovat dítě a asi tři páry, které jako my, chtěly i osvojení nebo pěstounskou péči. Tehdy nás školili dohromady. Měli to dobře připravené. Spoustu se toho dozvíte a odpoví vám na dost dotazů, které má člověk v hlavě.

Kolik jste chtěli dětí?

Ž Jedno nebo sourozence.

Jaké byly vaše představy o dětech (dítěti), které by jste přijali?

M Malé dítě do tří let, většinové etnikum, myslím, že nám nevadilo poloromské.

Ž Ano, souhlasím co říká manžel. Chtěli jsme malé dvou až tříleté, zdravé, etnikum naše. Později jsme to poopravili i na poloromské.

Jak dlouho jste čekali na dítě?

Ž Čekali jsme tři roky.

Splnily se vaše představy o dítěti?

Ž Dostali jsme roční holčičku. Vzhledově moc pěknou, byla zdravá a šikovná. Když jsme ji poprvé viděli, držela ji sestra v náručí, ještě neuměla chodit a asi se nás bála. Po chvíli si ode mě vzala hračku a když manžel poodešel, vzala jsem si ji do náruče. Bála se asi mužů. Byla jsem šťastná. Tehdy jsem věděla, že si ji chci odvézt domů. S manželem jsme měli obavy s anamnézy a zdravotního stavu biologické matky. Taky jsem si uvědomovala, že pokud neslevíme z nároků, nemusíme se dočkat dítěte. Měli jsme již jedno dítě vlastní a další čekání by bylo nad mé síly.

M Váhali jsme u anamnézy, ale holčička byla krásná a šla do osvojení.

Od koho, odkud jste si dítě přebírali do své péče?

Ž Převzali jsme ji z kojeneckého ústavu.

Jak hodnotíte převzetí dítěte z kojeneckého ústavu?

Ž Velice kladně. V kojeneckém ústavu na nás byli hodní a snažili se nám pomáhat. Dostali jsme veškeré potřebné informace o zdravotním stavu dítěte a biologické rodiny. Holčičku jsme navštívili dvakrát a potřetí jsme si ji odvezli domů.

Budete své dítě informovat o skutečnosti, že je osvojené?

M Ví o tom. Ještě než šla do školy, tak jsme jí to řekli.

Jak pohlížíte zpětně na vaše rozhodnutí stát se adoptivními rodiči?

Ž Jsem ráda, že jsme to udělali. Věkový rozdíl dětí je velký, první už je dospělý a holka chodí do školy. Vychovávali jsme je stejně a máme je stejně rádi, neděláme rozdíl mezi vlastním a adoptovaným. V pubertě jsme měli výchovné problémy s klukem, holka taky zkoušela hranice, kam až může. Nyní mají spolu dobrý vztah, když syn přijede na návštěvu pěkně si povídají. U dcery jsme se bály dědičné nemoci ze strany biologické matky, ale zatím je zdravá. Manželství máme pěkné.

M Nelituji. Jsem rád jak to je a jak to bylo.

Děkuji za rozhovor.

Rozhovor č. 6:

„F“

Dobrý den, jmenuji se Pavlína Dorňáková a studuji obor Pedagogika - sociální práce na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Diplomovou práci mám zaměřenou na téma náhradní rodinná péče – adoptivní rodičovství. Ke své závěrečné diplomové práci, potřebuji provést rozhovor s osvojiteli, kteří mají osobní zkušenost a stali se náhradními rodiči přijatých dětí. Rozhovor bude sloužit pouze k přepisu do mé diplomové práce a nebude uvedeno vaše jméno ani příjmení.

M .... muž

Ž .... žena

Jaké důvody vás přivedly k rozhodnutí stát se osvojiteli?

Ž Nemohli jsme mít děti.

Kdo začal o možnosti osvojení hovořit jako první a kdy jste podali žádost?

Ž Chtěli jsme rodinu, někdo ze známých mluvil o adopci. Oba dva jsme se shodli, že chceme adoptovat dítě. Na místní národní výbor jsme zašli společně někdy v roce 1968 nebo 1969.

Neuvažovali jste o jiné možnosti rodičovství, náhradní rodinné péče?

Ž Ne.

Jak probíhala vaše odborná příprava budoucích osvojitelů?

Ž Zašli jsem na výbor, úřednice s námi sepsala žádost. Pak nás ještě navštívila doma. Žádná odborná příprava nebyla.

Jak hodnotíte odbornou přípravu budoucích osvojitelů?

Ž Už je to skoro padesát let, žádná příprava nebyla, nějaký rozhovor s námi paní na úřadě vedla, ale je to dávno. Nemůžu to tedy hodnotit.

Kolik jste chtěli dětí?

Ž Chtěli jsme alespoň jedno.

Jaké byly vaše představy o dítěti, které by jste přijali?

Ž Miminko, bílé. Rovnou z porodnice, tehdy ta možnost byla.

Jak dlouho jste čekali na první dítě?

Ž Několik let.

Splnily se vaše představy o dítěti?

Ž Domů nám přišel telegram. Když jsme uviděli dítě, hned byl náš. Byl strašně malinký. Narodil se předčasně a z porodnice pak byl v kojeneckém ústavu. Museli se o něj hodně starat, měl něco s očima. Tenkrát se naše „představy“ splnily. Byli jsme šťastní, že máme malinkaté miminko.

Od koho, odkud jste si dítě přebírali do své péče?

Ž Z kojeňáku.

Jak hodnotíte převzetí dítěte z kojeneckého ústavu?

Ž Vše proběhlo velmi rychle. V jednom dni jsme dítě viděli a později jsme si ho odvezli domů. Někaké informace o zdravotním stavu dítěte i biologické rodině jsme se dozvěděli.

Budete své dítě informovat o skutečnosti, že je osvojené?

Ž Náš kluk o tom nevěděl. Adopce byla hodně tabuizovaná, nemluvili jsme o tom ani v rodině. Dokonce jsme se přestěhovali, aby mu to nikdo neřekl...pak, když byl už v učňáku mu to řekl náš soused ve zlosti...náš kluk měl problémové chování, tak mu to soused napálil. Syn se s tím dlouho nemohl vyrovnat, dělal nám problémy. Měl to vědět...tehdy se to neříkalo.

Jak pohlížíte zpětně na vaše rozhodnutí stát se adoptivními rodiči?

Ž Jak to říct? ... Chtěli jsme děti, bez dětí by to nešlo, to nemá smysl. V manželství to nebylo jednoduché ani v rodičovství. Syn se narodil předčasně, ve škole mu nešlo učení, měl problémové chování. Na zvláštní škole se trochu zklidnil. Vyučil se zedníkem. Byl agresivní, bral a stále bere léky na nervy. Je v invalidním důchodu, neumí hospodařit s penězi, dostává od nás něco málo na každý den, jinak se opíjí. Často utíkal z domova, toulal se. Dělá to dodnes, pije, a pak se vrátí domů. Máme rodinný dům, má pro sebe udělané a zařízené patro. Měli jsme domácí zvířata, slepice, kachny, prasátko, psa. Doma s ničím nepomáhá. Už ani nejsme moc zdraví, manžel byl teď na operaci a uvidíme co bude dál. Až tu nebudem snad se o kluka někdo z rodiny postará. Teď o tom nepřemýšlím, stejně nic nenaděláme...Kluk ať je jaký je, je to náš kluk.

Děkuji za rozhovor.

Příloha č. 2-VZOR – Žádost o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se osvojiteli/ pěstouny/pěstouny na přechodnou dobu + dotazník k žádosti

Tiskopis prosím vyplňte čitelně

podať razítko

Žádost o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se osvojiteli / pěstouny / pěstouny na přechodnou dobu

I. Žadatelka:

Příjmení:	Jméno ¹⁾ :		
Rodné příjmení ²⁾ :	Titul před jménem:	za jménem:	
Rodné číslo ³⁾ :	Datum narození:		
Místo trvalého pobytu:	Obec:	Část obce:	Č. p. ⁴⁾ : ..... Č. orient.: ..... PSČ: .....
Cizinec - adresa pobytu:	Obec:	Část obce:	Č. p. ⁴⁾ : ..... Č. orient.: ..... PSČ: .....
Rodinný stav:	Telefon:	E-mail:	

II. Žadatel:

Příjmení:	Jméno ¹⁾ :		
Rodné příjmení ²⁾ :	Titul před jménem:	za jménem:	
Rodné číslo ³⁾ :	Datum narození:		
Místo trvalého pobytu:	Obec:	Část obce:	Č. p. ⁴⁾ : ..... Č. orient.: ..... PSČ: .....
Cizinec - adresa pobytu:	Obec:	Část obce:	Č. p. ⁴⁾ : ..... Č. orient.: ..... PSČ: .....
Rodinný stav:	Telefon:	E-mail:	

Žádám o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se **osvojiteli / pěstouny / pěstouny na přechodnou dobu**¹⁾, v souladu s příslušnými ustanoveními zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

V případě osvojení, pokud krajský úřad nezprostředkuje osvojení do 3 let ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o zařazení do evidence žadatelů, **souhlasím – nesouhlasím**²⁾ s tím, aby tato žádost byla postoupena Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí za účelem zařazení do evidence pro zprostředkování osvojení dětí z ciziny.

Žádám výlučně o osvojení z ciziny. Ano – Ne³⁾

1) Uvedte všechna jména osoby.

2) Kolonku **Rodné příjmení** vyplňte pouze v případě, že se liší od příjmení.

3) Cizinci, pokud nemají v ČR přiděleno rodné číslo, uvedou v kolonce **Rodné číslo** v ČR datum narození ve tvaru den, měsíc, rok.

4) Pokud je místo čísla popisného přiděleno číslo evidenční, uveďte před číslem písmeno E.

5) Nehodící se škrtněte.

Souhlasím s tím, že orgány sociálně právní ochrany dětí, podílející se na zařazení do evidence žadatelů a na zprostředkování náhradní rodinné péče, jsou oprávněny zajišťovat další potřebné údaje zejména o tom, zda způsobem svého života budu zajišťovat pro dítě vhodné rodinné prostředí, a dále jsou oprávněny kdykoliv zjišťovat, zda nedošlo ke změně rozhodných skutečností uvedených ve spisové dokumentaci.

Dávám souhlas s uchováním a zpracováním osobních údajů a fotokopii osobních dokladů všemi orgány sociálně-právní ochrany, které se budou podílet na zařazení do evidence žadatelů a na zprostředkování náhradní rodinné péče (v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů, v platném znění a zákona č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, v platném znění).

Souhlasím s účastí na odborné přípravě k přijetí dítěte do rodiny.

Formulář jsem převzal(a) z oficiálních webových stránek Ministerstva práce a sociálních věcí, nezměnil(a) jsem na něm žádné pevné texty, pouze jsem pravdivě vyplnil(a) kolonky určené k vyplňování.

V _____ dne . . 20

podpis žadatelky

V _____ dne . . 20

podpis žadatele

K žádosti prosím doložte:

- občan ČR - doklad o státním občanství
- cizinec – doklad o povolení k trvalému pobytu na území ČR nebo o nepřetržitém přechodném pobytu na území ČR po dobu nejméně 365 dnů podle zvláštního právního předpisu upravujícího pobyt cizinců na území ČR
- občan ČR - opis z evidence Rejstříku trestů – vyžádá obecní úřad s rozšířenou působností
- cizinec - doklad obdobný opisu z evidence Rejstříku trestů vydaný ve státech, ve kterých se žadatel zdržoval nepřetržitě déle než 3 měsíce v době od dovršení patnáctého roku věku do podání žádosti – doloží žadatel
- zpráva o zdravotním stavu praktického lékaře předložena žadatelem
- dotazník obsahující další osobní údaje žadatele, údaje o ekonomických a sociálních poměrech, údaje o osobách žijících v domácnosti žadatele, představy o dítěti

Formuláře žádosti naleznete na internetové adrese <http://www.mpsv.cz>.

**Dotazník k žádosti o zařazení do evidence žadatelů
vhodných stát se osvojiteli / pěstouny / pěstouny na přechodnou dobu**

ČÁST A– ÚDAJE O ŽADATELI/ŽADATELCE

I. OSOBNÍ ÚDAJE ŽADATELE/KY

Jméno a příjmení:
Datum narození:

Rodné příjmení:

Státní příslušnost:

Národnost:

Náboženské vyznání:

Jazyk/y používané v domácnosti:

Kontaktní údaje (pokud se liší od údajů uvedených v žádosti):

Adresa:

Pobyt na adrese od:

Telefon:

E-mail:

II. VZDĚLÁNÍ (uved'te název školy, vyučení, odborné zkoušky)

- základní
- vyučen – obor: .....
- středoškolské: .....
- vyšší odborné: .....
- vysokoškolské: .....
- Jiné odborné zkoušky: .....

**III. ZAMĚSTNÁNÍ (uved'te název zaměstnavatele a Vaše postavení v zaměstnání
max. 5 let zpět, pracovní dobu, vzdálenost od místa bydliště)**

.....
.....
.....
.....
.....

IV. ZÁJMY

.....
.....
.....
.....
.....

V. ZKUŠENOSTI S PÉČÍ O DĚTI

Věnoval/a jste se péči o děti

- v rámci výkonu zaměstnání?

ano

ne

Kde a jak:

.....
.....
.....
.....
.....

- v rámci dobrovolné činnosti?

ano

ne

Kde a jak:

.....
.....
.....
.....
.....

- jinde?

ano

ne

Kde a jak:

.....
.....
.....
.....
.....

VI. ZDRAVOTNÍ STAV

Léčíte se s nějakým onemocněním?

ano

ne

Jakým:

.....
.....

Máte nějaké zdravotní obtíže a omezení (alergie, astma...)?

ano

ne

Jaké:

.....
.....

Užíváte trvale léky?:

ano

ne

Jaké:

.....

Docházíte k odbornému lékaři

ano; jaké odbornosti .....

ne

ZDRAVOTNÍ STAV

Vyskytlo se ve Vaší rodině (rodiče, sourozenci, děti) nějaké dědičné nebo závažné onemocnění?

ano   ne

Jaké: .....

.....

Jaká závažnější onemocnění jste prodělal/a Vy?:

.....

.....

Utrpěl/a jste nějaký závažný úraz?:

ano   ne

Kdy a jaký: .....

Zůstaly Vám nějaké následky?:

ano   ne

Jaké: .....

Byl/a jste někdy hospitalizován/a pro duševní onemocnění?

ano   ne

S jakým onemocněním: .....

.....

.....

Byl/a jste vyšetřen/a nebo ambulantně léčen/a u neurologa, psychiatra či psychologa?

ano   ne

S jakým onemocněním: .....

.....

.....

Pobíráte plný nebo částečný invalidní důchod?:

ČID   ID   ne

Dg.: .....

.....

Léčil/a jste se s nějakou závislostí (drogovou, alkoholovou, hráčskou, jinou): ano   ne

Kdy a s čím: .....

.....

.....

.....

Cítíte se z Vašeho pohledu zdrav/a?

ano

ne – proč: .....

VII. RODIČE

Matka:

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Zemřela v roce:

Příčina úmrtí: .....

Otec:

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Zemřel v roce:

Příčina úmrtí:.....

Sourozenci:

ano

Kolik:

Kolikátý/á jste v pořadí:

ne

Věk, pohlaví:

VIII. PARTNERSKÝ VZTAH

Manžel/ka, partner/ka

Jméno a příjmení:

Rodné příjmení:

Datum narození:

Datum uzavření sňatku:

Délka známosti před sňatkem:

Délka společného soužití před sňatkem:

Pořadí manželství:

Jste rozvedený/á:

Kolikrát:

V roce:

Kdo podával návrh na rozvod?

vy

bývalý/á manžel/ka

Důvod: .....

Děti z předchozích manželství:

ano

Kolik:

ne

Jste s dětmi v kontaktu?

ano

Jak často:

ne

ČÁST B – ÚDAJE O DĚTECH (vyplní žadatelé společně)

DĚTI i dospělé žijící mimo rodinu

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Bydliště:

- dítě ze současného vztahu   dítě partnera   dítě partnerky
 osvojené v roce .....   v jiné formě náhradní rodinné péče od roku .....

V případě, že s vámi dítě již nežije, kdy odešlo? .....

Kam? .....

Zdravotní stav:

- dobrý   jiný (postižení, odborné lékařské kontroly, atd.)

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Bydliště:

- dítě ze současného vztahu   dítě partnera   dítě partnerky
 osvojené v roce .....   v jiné formě náhradní rodinné péče od roku .....

V případě, že s vámi dítě již nežije, kdy odešlo? .....

Kam? .....

Zdravotní stav:

- dobrý   jiný (postižení, odborné lékařské kontroly, atd.)

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Bydliště:

- dítě ze současného vztahu   dítě partnera   dítě partnerky
 osvojené v roce .....   v jiné formě náhradní rodinné péče od roku .....

V případě, že s vámi dítě již nežije, kdy odešlo? .....

Kam? .....

Zdravotní stav:

- dobrý   jiný (postižení, odborné lékařské kontroly, atd.)

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Bydliště:

- dítě ze současného vztahu   dítě partnera   dítě partnerky
 osvojené v roce .....   v jiné formě náhradní rodinné péče od roku .....

V případě, že s vámi dítě již nežije, kdy odešlo? .....

Kam? .....

Zdravotní stav:

- dobrý   jiný (postižení, odborné lékařské kontroly, atd.)

ČÁST C – ÚDAJE O DOMÁCNOSTI (vyplní žadatelé společně)

I. BYTOVÉ POMĚRY

Žijete v: rodinném domě v bytě

o velikosti (uved'te rozlohu i počet místností): .....

Dům/byt, ve kterém žijete? je ve Vašem osobním vlastnictví
 užíváte na základě nájemní smlouvy
 užíváte na základě podnájemní smlouvy
 užíváte na základě jiného oprávnění, jakého?
.....

Máte zahradu? ano ne

Máte nějaké domácí zvíře? ano Jaké? .....
 ne

Bude mít přijaté dítě/děti vlastní pokoj? ano ne

Žije s Vaší rodinou (kromě dětí uvedených v další části) někdo ve společné domácnosti (kdo, proč, jak dlouho, jak se účastní Vašeho společného života..)?

.....
.....
.....

II. LOKALITA

Jak byste charakterizovali lokalitu, ve které žijete? (samota, vesnice, historické centrum města, klidná vilová čtvrť apod.)

.....
.....
.....
.....

Občanská vybavenost:

Dostupnost mateřské školy:

.....

Dostupnost základní školy:

.....

Dostupnost dětského lékaře:

.....
.....

III. FINANČNÍ SITUACE

Příjmy pravidelné:

- ano ve výši:
 ne

Příjmy nepravidelné, občasné:

- ano ve výši (obvykle za rok):
 ne

Dávky státní sociální podpory (rodičovský příspěvek, přídavek na dítě aj.):

- ano ve výši:

Jaké: .....

- ne

Dávky pěstounské péče - odměna pěstouna

- ano odměna pěstouna ve výši:
 ne

Dávky sociální péče (dávky pro osoby se zdravotním postižením, dávky pomoci v hmotné nouzi, příspěvek na péči):

- ano ve výši:

Jaké: .....

- ne

Soudně určená vyživovací povinnost:

Příjem:

- ano ve výši:
 ne

Výdaj:

- ano ve výši:
 ne

Jiná platební povinnost: (úvěry, půjčky, exekuce atd.):

- ano ve výši:

Jaká:

.....

- ne

ČÁST D – PŘEDSTAVY A OČEKÁVÁNÍ (vyplní žadatelé společně)

I. OČEKÁVÁNÍ

Zde uveďte, proč jste se pro náhradní rodinnou péči rozhodl/la/li, co od přijetí dítěte očekáváte, kdo se nejvíce na péči o dítě bude podílet, zda plánujete opustit zaměstnání atd.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

II. PŘEDSTAVY O PŘIJATÉM DÍTĚTI

Uveďte své představy o přijímaném dítěti/dětech (např. věk, jaké zdravotní omezení u přijímaného dítěte jste připraveni zvládnout apod.), zda máte zkušenosti s výchovou dětí v náhradní péči, eventuálně s problémy ve výchově dětí; atd.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Potvrzuji, že údaje, které jsem uvedl/a jsou pravdivé a jsem si vědom/a toho, že uvedení nepravdivých údajů může mít za následek nezařazení nebo vyřazení mé žádosti o zprostředkování náhradní rodinné péče.

Souhlasím s uchováním a zpracováním osobních údajů uvedených v dotazníku v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů, v platném znění.

Datum: .....

Podpis žadatele: .....

Podpis žadatelky: .....

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Pavlána Dorňáková
Katedra:	Ústav speciálněpedagogických studií
Vedoucí práce:	doc. Mgr. Dita Finková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2017

Název práce:	Náhradní rodinná péče – adoptivní rodičovství
Název v angličtině:	Substitute family care - adoptive parenting
Anotace práce:	Diplomová práce se zabývá tématem náhradní rodinné péče - adoptivním rodičovstvím. Práce je rozdělena na dvě hlavní části - teoretickou a praktickou. V teoretické části jsou uvedeny základní informace o náhradní rodinné péči v České republice. Praktická část zahrnuje výzkum procesu osvojení z pohledu samotných osvojitelů. Následuje seznam použité literatury, seznam příloh a samotné přílohy.
Klíčová slova:	Rodina, náhradní rodinná péče, osvojení, dítě, odborné posouzení, zprostředkování náhradní rodinné péče
Anotace v angličtině:	This thesis deals with a substitute family care - the adoptive parenting. The thesis consists of a theoretical and practical part. The theoretical part contains a basic information about the substitute family care in the Czech Republic. The practical part includes a research of the adoption process from the adoptive parents point of view. In the end is of literature used, list of supplements and the supplements themselves are given.
Klíčová slova v angličtině:	Family, substitute family care, adoption, child, experise, meadiating foster care

Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1: Rozhovory s rodiči Příloha č. 2 VZOR – Žádost o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se osvojiteli/pěstouny/pěstouny na přechodnou dobu + dotazník k žádosti
Rozsah práce:	73 s. + přílohy
Jazyk práce:	Český jazyk